

**ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI
DUYUŞSAL PROBLEMLERE İLİŞKİN AİLE GÖRÜŞLERİ**

Ö. GÖKALP

BAÜ 2018

ÖZGE GÖKALP

EKİM 2018

**ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI DUYUŞSAL
PROBLEMLERE İLİŞKİN AİLE GÖRÜŞLERİ**

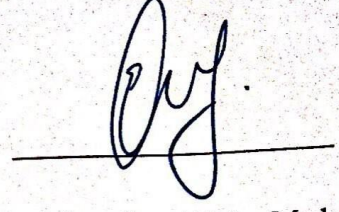
**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

ÖZGE GÖKALP

**ÜSTÜN ZEKÂLILAR VE EĞİTİMİ DALINDA
YÜKSEK LİSANS DERECEİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YERİNE
GETİRİLMİŞTİR**

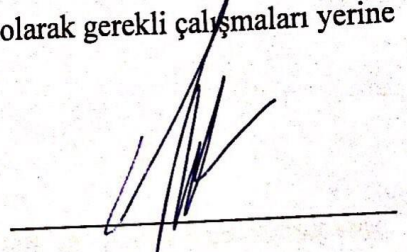
EKİM 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Dr. Öğr. Üyesi Enisa Mede
Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/ Doktora derecesinde bir tez olarak gerekli çalışmaları yerine getirdiğini onaylarım.

Öğr. Gör. Dr. Tuğba Kırıl Özkan
Program Koordinatörü

Okuduğumuz bu tezin Yüksek Lisans/ Doktora derecesinde bir tez olarak onaylanması, düşüncemize göre, amaç ve kalite olarak tamamen uygundur.

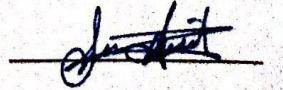
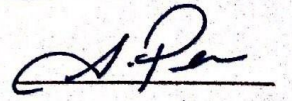
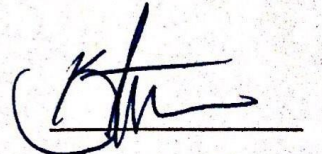
Dr. Öğr. Üyesi Advıye Pınar Konyalıoğlu
Tez Danışmanı

Komite Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Aysin Kaplan Sayı (BAU, PDR)

Dr. Öğr. Üyesi Advıye Pınar Konyalıoğlu (IMU, ÖZE)

Dr. Öğr. Üyesi Savaş Akgül (BRN, ÖZE)

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Özge, Gökalp

İmza

:
:

ÖZ

ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI DUYUŞSAL PROBLEMLERE İLİŞKİN AİLE GÖRÜŞLERİ

Gökalp, Özge

Yüksek Lisans, Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Eğitimi Yüksek Lisans
Programı

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Advıye Pınar Konyalıoğlu

Ekim 2018, 85 Sayfa

Üstün yetenekli çocukların yaşadığı duyuşsal problemler onların akademik, sosyal ilişkiler, aile uyumu, akran ilişkileri gibi farklı alanlarda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili çalışmalarda, onların eğitimleri ile doğrudan ilgilenen ve birçok sorun yaşayan anne babanın varlığı bilinmektedir.

Bu çalışmanın amacı üstün zekâli ve yetenekli çocukların yaşadığı duyuşsal problemlere ilişkin aile görüşlerini incelemektir. Bu amaçla nitel ve nicel veri toplama araçlarının birlikte kullanıldığı karma desen seçilmiştir. Araştırma duyuşsal problemleri olan üstün zekâli ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemlere yönelik 2017-2018 öğretim yılında Bursa ilinde bulunan PÜYED’de üstün yetenekli çocuğu olan 95 veli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacı tarafından geliştirilen 15 maddelik 5 li Likert tipi derecelendirme ölçeğinden elde edilen bilgilerin analizi ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, velilerin çocukları ile ilgili düşünce ve görüşlerinde anlamlı farklar görülmüştür. Velilerin aldıkları eğitim düzeyi ve çocukların okudukları sınıflarına

göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Ayrıca velilerin yaşadıkları sorunlar için çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zekâlılar, Veliler, Duyuşsal Problemler, Üstün Yetenekliler

ABSTRACT

INVESTIGATION OF LIVING PROBLEMS OF FAMILIES OF SUPERIOR CHILDREN WITH AFFECTIVE PROBLEMS

Gökalp, Özge

Master's Thesis, Master's Program in Gifted and Talented Education

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Adviye Pınar KONYALIOĞLU

October 2018, 85 pages

The affective problems of gifted children cause troubles in different fields as academic achievement, social relations, family adjustment, peer relations. In the education of gifted children studies, the existence of parents who are directly involved in their education and who have many problems is known. The purpose of this study is to examine the problems of gifted and talented children who have emotional problems. For this purpose, a composite pattern is used in which both qualitative and quantitative data collection tools are used together. The study was conducted with 95 parents who have gifted and talented children with affective problems in Bursa during 2017-2018 academic years. The research data were obtained by analyzing the information obtained from the semi-structured interview form and the 15-item Likert type scale developed by the researcher. As a result of the research, significant differences were observed in the opinions of the parents regarding their children. There were differences in education level of parents and children's grade. In addition, solutions to the problems experienced by the parents were included.

Keywords: Giftedness, Veles, Affective problems, Gifted

Anneme ve babama

TEŞEKKÜR

Bu tez alıőmasının planlanmasında, araőtırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgisini ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle alıőmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi ADVİYE PINAR KONYALIOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sevgili aileme; babam Murat GÖKALP'e, annem Fatma GÖKALP'e, kardeşim Arda GÖKALP'e ve niőanlım Osman ÖNDEŐ'e manevi hiçbir yardımı esirgemedен yanımda oldukları için tüm kalbimle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	vi
İTHAF	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
Bölüm 1: Giriş	1
1.1 Teorik Çerçeve	1
1.2 Problem Durumu	5
1.3 Çalışmanın Amacı... ..	6
1.4 Araştırma Soruları	6
1.4.1 Birinci Alt Problem.	6
1.4.2 İkinci Alt Problem.....	6
1.4.3 Üçüncü Alt Problem.	6
1.4.4 Dördüncü Alt Problem.	6
1.4.5 Beşinci Alt Problem.	6
1.5 Çalışmanın önemi	7
Bölüm 2: Alan Yazının Taraması	8
2.1 .Üstün Yetenek Kuramları	8
2.1.1. Renzulli'nin Üstün Yetenek Kuramı.....	8
2.1.2. Howard Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı.....	8
2.1.3. Psikososyal Sınıflar Kuramı	12
2.1.4. Sternberg and Zhang Beşgen (Pentagonal) Kuramı.....	13
2.1.5 Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı	14
2.2.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Problemler	15

2.2.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Sosyal Uyum Problemleri.	15
2.2.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Okul Problemleri.	17
2.2.3. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Psikolojik Problemler.	18
2.2.4. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Asenkronize Gelişim Problemleri.	19
2.3. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemler	20
2.4. Üstün Yetenekli Çocuklarda Farklı Eğitim Modelleri.....	21
2.4.1. Heterojen (Ayrışık) Grup.....	21
2.4.2. Homojen (Türdeş) Grup.	22
2.4.3. Hızlandırma.	23
2.4.4. Zenginleştirme	24
2.4.5. Sınıf İçinde Müfredatı Farklılaştırma.....	25
2.4.6. Müfredatı Daraltma	26
2.4.7. Kaynak Oda Yöntemi	26
2.4.8. Mentorlük.	26
Bölüm 3: Yöntem.....	28
3.1 Araştırma Modeli.....	28
3.2 Evren ve Katılımcılar / Çalışma Grubu	29
3.3 Verilerin Toplanması	31
3.3.1 Veri Toplama Araçları	31
3.3.2 Veri Analiz İşlemleri.....	32
3.3.3 Geçerlik ve Güvenirlik.....	33
3.4 Sınırlamalar	33
3.5 Sayıtlar	33
Bölüm 4: Bulgular.....	34
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	34
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
Bölüm 5: Tartışma ve Sonuçlar	63
5.1 Araştırma Sorunlarının Bulgularının Tartışılması.....	63
5.2 Sonuçlar	65
5.3. Öneriler	67

KAYNAKÇA	68
EKLER	79
A: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	79
B: Anket	81
C: Özgeçmiş.....	84

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR

Tablo 1 Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri.....	29
Tablo 2 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemler Onların Cinsiyetlerine Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik T- Testi Sonuçları.....	34
Tablo 3 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Okuduğu Sınıf Düzeyine Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları.....	34
Tablo 4 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Okuduğu Sınıf Düzeyine Göre Düşüncelerinde Farklılığın Hangileri Olduğunu Gösteren LSD (Least Significant Difference) Testi Bulguları.....	35
Tablo 5 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Üstün Zekâlı ve Yeteneklilere Özel Bir Örgün Eğitim Alıp Almadığına Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları.....	36
Tablo 6 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin (Anne Babanın) Birlikte Olup Olmamasına Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik T- Testi Sonuçları. Göre Türkiye’de gösterilen Türk filmlerinin İtalyan.....	37
Tablo 7 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemler Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları.....	38

Tablo 8 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Düşüncelerinde Farklılığın Hangileri Olduğunu Gösteren LSD (Least Significant Difference) Testi	
Bulguları...	38
Tablo 9 Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Belirlemeye Yönelik Maddelerin Frekans Ve Yüzdeleri...	39
Tablo 10 Velilere Sorulan Açık Uçlu Sorulara Verilen Cevaplar ve Frekansları...	45
Tablo 11 Sizce Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bir Çocuğa Sahip Olmanın En Zor Yanı Nedir? Sorusuna verilen cevaplar ve frekansları...	48
Tablo 12 Çocuğunuzla Yaşadığınız Problemlerde Baş Edemediğiniz Zaman Neler Yapıyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplar ve frekansları...	51
Tablo 13 Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklarıyla Problem Yaşayan Ailelere Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna verilen cevaplar ve frekansları...	55
Tablo 14 Sizce Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Toplumda Nasıl Algılanıyor? Sorusuna verilen cevaplar ve frekansları...	59

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1 Sternberg ve Zahng'in Beşgen Kuramı 13

KISALTMALAR LİSTESİ

PÜYED

Potansiyel Üstün Yetenekliler Derneği

Bölüm 1

Giriş

1.1 Teorik Çerçeve

Toplumda üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel olarak sosyal ve duygusal açıdan uyumlu ve problemsiz oldukları düşünülmektedir ancak üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yaşadığı birtakım duyuşsal problemler bulunmaktadır. Bu problemler çocukların psikolojik alanlarda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Yaşanan bu sorunlar sadece çocukları değil onların ailelerini de etkilemektedir. Aileler çoğu zaman bu sorunlarla baş edememektedirler. Sorunlarla başa çıkmaya çalıştıklarında ise ne yapacaklarını bilememektedirler ve yalnızlık yaşamaktadırlar.

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yaşadığı duyuşsal problemler onların akademik, sosyal ilişkiler, aile uyumu, akran ilişkileri gibi farklı alanlarda sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Bu sorunların anlaşılabilmesi ya da bu sorunlarla ilgili çalışmalar yapılmaması sonrasında pek çok üstün yetenekli çocuk depresyona girebilmektedir (Gibb, 2002).

Günümüzde yapılan araştırmalarda çocukların da yetişkinler gibi depresyona girdikleri sonucu ortaya çıkmıştır (Aysev, Uluko1 & Ceyhun, 2000).

Üstün yetenekli çocuklar toplumun düşündüğünün aksine depresyon duygusuna kapılabilmektedir. (Silverman, 1993).

Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili çalışmalarda, onların eğitimleri ile doğrudan ilgilenen ve sorunlar yaşayan anne babaların eğitimlerinin göz ardı edildiği gözlenmektedir. Doğduğu andan beri gereksinimleri farklılaşan üstün yetenekli çocukların anne babalarının çocuklarının eğitiminde yalnız bırakılmamaları gerekmektedir. Bu noktada üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, gelişimlerinin sağlanmasında önemli rolleri olan ebeveynlerin eğitimi önem kazanmaktadır (Karakuş, 2010).

Üstün zekâlı ve yetenekli bir çocuğa sahip olan aile çocuğunun ihtiyaçlarının ne olduğunu belirlemede çok az bilgiye ulaşabilmektedir. Aileler çoğu zaman üstün zekâlı ve yetenekli bir çocuğun ihtiyaçlarını belirleme ve bunları karşılamada yetersizlik hissetmektedir (Colengelo,1993).

Üstün zekalılar ve yetenekliler konusunda yapılan duyuşsal alan çalışmalarının yapılan diğer çalışmalara göre yetersiz olduğu görülmektedir (Carter, 1986; Roedell, 1984). Üstün zekalı ve yetenekli çocukların güçlü ve zayıf yönlerinin yönlerinin görülebilmesi üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Üstün yetenekli çocuklar bir veya birkaç alanda çok yüksek becerilere sahip olabilirler ancak duyuşsal alanlarda kendilerinden beklenenin aksine daha düşük becerilerde olabilmektedirler (Dağlıoğlu, 2010).

Jackson (1998), üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmalardan onların karmaşık zihinsel bir yapıya sahip olduklarını ve sorgulama yetenekleri ile karmaşık düşünmeyi seçtikleri sonucuna varmaktadır. Bu durum onların anlaşılmasına neden olduğundan dolayı kendilerini yalnız hissetmelerine sebep olabilmektedir (Özyaparak, 2013).

Toplumdaki insanlar üstün zekalı ve yetenekli çocukların mükemmel olduklarını düşünmektedir. Webb, Meckstroth ve Tolan'a (1994) göre, insanlar tarafından mükemmel algılandıklarının farkında olan üstün zekalı ve yetenekli çocuklar içsel beklentilerini yükseltmektedir ve bunu doğru yönlendirememekten kaynaklı rehber ihtiyacı duyabilmektedirler. Okulda sınıf öğretmeni tarafından anlaşılama durumu da üstün yetenekli öğrencilerin akademik hayatlarında problemler yaşamasına sebep olan faktörlerdendir. Örneğin üstün zekalı öğrencilerin sadece sayısal zekâdan ibaret olmadığını bilen bir öğretmen bu öğrencileri farklı alanlardaki zekâlarını da kullanabileceği etkinliklere yönlendirip onları destekleyebilir. Bunun yanında üstün zekalı ve yetenekliler konusunda bilinçli bir öğretmen onların liderlik, mükemmeliyetçilik gibi özelliklerinden dolayı ön planda olma isteklerini törpülemeye çalışmayıp onlara yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması, onların yaşadıkları problemlerin öğrenilmesi, ailelerin yaşadıkları sıkıntıların görülmesi, toplumda onlara karşı var olan ön yargıların olduğunun bilinmesi açısından bu çalışma önem kazanmaktadır.

Aileler çocuklarının yaşadığı durumları öğrenip onların yaşadığı problemleri içselleştirdiğinde kendilerine çözümler için daha doğru yollar bulmaktadır (Dağlıoğlu, 2014).

Aile, çocuklarının yaşadığı problemlerde rehber olma anlamında en önemli basamak kendileri olduklarını bilmelidirler (Bloom & Sosniak, 1981).

Ailelere yönelik eğitim programlarının uygulanması, anne babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır. Yurt içi ve yurt dışındaki uygulamalara bakıldığında, üstün yetenekli çocukların ailelerinin ihtiyaçlarına yönelik çok az sayıda aile eğitim programı olduğu görülmektedir. Ülkemizde, üstün yetenekli çocukların ailelerine yönelik eğitim çalışmaları yetersizdir ve ailelere verilecek eğitimlerin gelecekte hem ailenin hem de üstün yetenekli çocuğun mutluluğunu sağlayacak etkileri olacaktır (Saranlı ve Metin, 2014).

Okul, aile ve çocuk işbirliği yapılması problemlerin erken teşhisinde önemli bir etken olmaktadır (Dağlıoğlu, 2010).

Kurtulmuş'un çalışmasında ebeveynler ile anne baba çocuk iletişimi, üstün yetenekli çocukların gelişimsel özellikleri ve eğitimi ile ilgili çalışma yapıldığında çocukların mükemmeliyetçiliğinin olumlu yönde etkilendiği ve mükemmeliyetçilik puanlarının anlamlı derecede düştüğü saptanmıştır.

Piechowski'ye göre üstün zekalı ve yetenekli çocukların karakteristik özellikleri (liderlik, adalet duygusu, mükemmeliyetçilik, aşırı duyarlılık vb.) onların duyuşsal anlamda zorlanmalarına neden olmaktadır (Lovecky, 1997).

Ayrıca etraflarında olan durumlara, insanların adil olmayan davranışlarına karşı sorgulayıcı özelliklerinden dolayı da üstün zekalı ve yetenekli çocuklar mutsuzluk ve hayal kırıklığı yaşamaktadır. Silverman (1993) bu özelliklerinden dolayı zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ilişkilerde daha çok problem yaşadıklarını söylemektedir. Bu yüzden sorun çıkarıcı kişiler olarak görülürler ve ihtiyaç duydukları yardımı alma konusunda zorluk yaşarlar. Akranları da genellikle kendilerini sürekli yargılayan, problem durumlarını detaylandıran çocuklarla olan ilişkilerine mesafe koymayı tercih edebilir. Bu nedenle ailenin tutumu ve desteği üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler için çok elzem bir hal almaktadır. Ailelerin bilinçli olmaları, çocuklarına karşı beklentilerini yüksek düzeyde tutmamaları, okul-öğretmen ve aile iş birliğine yatkın olmaları, üstün yetenekli çocuğa sahip başka aileler ile görüşüp aynı problemleri yaşadıklarını görmeleri ailelerin yaşadıkları problemlerle baş etmede onlara yardımcı olabilecek unsurlardandır. Anne-babanın çocuk yetiştirme tarzları da onların psiko sosyal durumları doğrudan etkilemektedir (Senemoğlu, 2003).

Çocuklarda erken yaşta eğitim çok önemlidir ve bu dönemde çocuğun yetenek ve becerilerini fark edip onları geliştirmek için onlara doğru rehberlik etmek, çocuğun olumlu davranışlarını pekiştirmek gerekir (Poyraz ve Dere 2003).

Üstün zekalı çocukların aileleri çocuklarının bu durumlarından dolayı mutlu olmak ve korkmak duygusu arasında kalmaktadırlar. Aileler böyle durumlarda içsel yaşadıkları korkuları çocuklarına yansıtılmamak için mücadele etmektedirler (Moon, 2004).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan anne babaların yaşadığı en büyük sorunlardan biri de çocuklarıyla yaşadıkları problemler karşısında nasıl davranmaları gerektiğini onlara gösterebilecek olan kaynakların yetersiz olmasıdır. Özellikle çocuklarıyla problem yaşayan anne babalar danışma alanlarının sınırlı olduğundan şikâyet etmektedirler.

Üstün yetenekli çocukların sorgulayıcı yapıları onların bazen benlik algılarının oluşmasında zorlayıcı faktörlerden olabilmektedir. Bunun sonuçlarında duygusal zorluklarıyla baş etmelerinde doğru rehberliği bularak benlik algılarının oluşumunu destekleyebilirler. Bu durumda en önemli öge çocuklarda oluşturulacak beklentilerin gerçek olmasıdır (Delisle, 1991; Steawart, 1986).

Üstün yetenekli bir çocuğa sahip ailelerin duygusal durumları da en az çocuklarının duygusal durumu kadar önemlidir. Ailelerin yaşadığı problem durumları göz ardı edilmemelidir. Okul ve aile düzenli olarak iş birliği yapmalıdır ve ortak çözümler bulunmalıdır (Colangelo ve Davids, 2003).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların yaşadığı duyuşsal durumlar onların sadece psikolojik olarak etkilenmesine neden olmaz ayrıca günlük yaşantılarını da etkilemektedir (Schmitz ve Galbraith, 1991).

Araştırmalar, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların adalet duygularının oldukça geliştiğini ortaya koymuştur (Howard-Hamilton, 1994).

Sonuç olarak herkes gibi üstün zekalı ve yetenekli çocuklar da toplum tarafından kabul görmeyi, sosyal iletişim kurmayı, sağlıklı duygusal durumlar geliştirmeyi beklemektedir. Ailelerin üstün yetenekli öğrencilerin yaşadıkları problemler hakkında bilgi sahibi olmalarını, normal öğrencilerden farklı olduklarını, profesyonel yardım alabileceklerini, öğrenme süreçlerinin bir sistematığının olduğunu bilmeleri gerekmektedir.

Bu bağlamda araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ile üstün yetenekli çocukların yaşadıkları duyuşsal problemler ailelerin görüşleri doğrultusunda incelenmektedir.

1.2 Problem Durumu

Çocuklar ilk eğitimini aileden alır. Aileler çocuklarıyla yaşadıkları problemlerde nasıl yönlendirilmeleri gerektiğini bilmemektedirler.

Üstün zekâlı çocuğu olan aileler onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken yeterli kaynağa ulaşamamaktadır ve kendilerini bu nedenle onların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken eksik görmektedirler (Colangelo,1993).

Çocuğunun üstün zekâlı ve yetenekli olduğunu öğrenen ailelerin yaşayabilecekleri problemler karşısında bilinçli olmaları onların çocuklarıyla doğru iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Aynı zamanda çocuklarına doğru rehberlik yapmalarında önemli rol oynamaktadır bu durum.

Üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmak aileler için bazı zorluklar barındırmaktadır. Bu nedenle ailelerin de psikolojik anlamda çocukların duyduğu destek kadar desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Okul rehberlerinin ailelere bu anlamda danışmanlık yapması onların da çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamada kendilerini yeterli hissetmelerini sağlayacaktır (Colangelo ve Davids, 2003).

Üstün zekâlı çocukların aileleri kendilerini hem ödüllendirilmiş hem de cezalandırılmış hissedebilmektedirler. Üstün zekâlı olmak hem çocuk için hem de aile için çeşitli sosyal duygusal deneyimlerle mücadele gücünü gerektirmektedir. Bir aile için üstün zekâlı çocuğa sahip olmak hem keyifli hem de zorlayıcı bir durum olabilmektedir (Moon, 2004).

Ailenin değerleri, ailedeki ilişkiler, çocuk yetiştirme tutumları üstün yetenekliliğin gelişim yönünü de sosyal-duygusal gelişimini etkilediği kadar etkiler (Moon, Kelly ve Feldhusen, 1997, s. 18).

Böyle durumlarda ne yapması gerektiğini bilmeyen ailelere rehberlik alanlarının sağlanması nedeniyle bu araştırmanın problemi ailelerin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının yaşadığı duyuşsal problemlerle başa çıkma yöntemlerinin belirlenmesidir.

1.3 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemlere ilişkin görüşleri incelemektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemlere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu ve 5' li Likert tipi bir ölçek geliştirerek bulgular elde edilmektedir..

1.4 Araştırma Soruları

Bu amaç doğrultusunda;

141 Birinci Alt Problem. Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler çocuğun cinsiyetine göre değişmekte midir?

142 İkinci Alt Problem. Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler çocuğun sınıf düzeyine göre değişmekte midir?

143 Üçüncü Alt Problem. Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler çocuğun üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir örgün eğitim alıp almadığına göre değişmekte midir?

144 Dördüncü Alt Problem. Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler anne babanın birlikte olup olmamasına göre değişmekte midir?

145 Beşinci Alt Problem. Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler anne babanın eğitim durumuna göre değişmekte midir?

1.5 Çalışmanın önemi:

Bu araştırma sonucunda araştırmacılar üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadıkları problemlerle ilgili bir bakış açısına sahip olacaklardır. Elde edilen veriler okul yönetimi ve öğretmenler tarafından aile rehberliği alanında kullanılabilir. Ayrıca bu çalışma okul yönetimi ve öğretmenlere üstün yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemleri öğrenmesi açısından rehberlik edecektir.

Bölüm 2

Alan Yazının Taraması

2.1.Üstün Yetenek Kuramları

2.1.1. Renzulli'nin üstün yetenek kuramı. Üç Halka Kuramı'nı ortaya atan Renzulli (1978)'ye göre genel yetenek, yaratıcılık ve motivasyonun bir arada olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerin hepsinin bir arada olması gerekmektedir. (Eriş, 2015, s.208)

Renzulli'nin kuramının önemli bir tarafı akademik başarıya odaklı olmamasıdır. Motivasyon, yaratıcılık ve ortalama üstü yetenek önemsenmektedir. Örneğin; Edison okul hayatında akademik olarak başarılı olmamasına rağmen ailesinin onu desteklemesi ve sonucunda başarılar elde etmesi Renzulli'nin modelindeki ilgili alanda iyi düzeyde eğitim alınmasının önemini göstermektedir.

Ortalama üstü genel veya özel yetenek; sözel ve sayısal beceriler bu alana daha çok girmektedir. Kolay ve hızlı bir şekilde öğrenme de bu basamakta önemli bir ayırt edicidir.

Motivasyon; temel olarak sebat etme duygusunu desteklemektedir. Bireyin hem içsel motivasyonunun olması hem de ilgi alanında başarı elde edebilmesi için sabırla devam etmesi gerekmektedir.

Yaratıcılık; bireyin risk alması, alanında yaptığı çalışmalarında orijinal olması, problem çözme yeteneğinin üst düzeyde olması gibi birçok etmenden oluşmaktadır (Eriş, 2015, s.208)

2.1.2. Howard Gardner'in çoklu zekâ kuramı. Bilindiği gibi uzun yıllar bireylerin zekâ özelliklerinin sayısal ve sözel zekâ olarak iki temel zekâ alanında yoğunlaştığı kabul edilmiştir. Ayrıca bireylerin genetik olarak zekayı taşıdıkları da savunulmuştur. Zekâ konusundaki eski ve yeni anlayış şöyle özetlenir:

Çoklu zekâyâ dayalı öğrenme modeli, öğrencilerin farklı zekâ türlerine sahip olduğunu kabul etmekte, öğrencilerin hangi alanda zekâ üstünlüğü varsa o alanda öğrenme ilgi ve isteğinin daha fazla olduğunu ileri sürmektedir. (Goleman, 1999)

İnsanlarda bulunan sekiz zekâ türü:

(Gardner,1983)

- a) Dil Zekâsı
- b) Mantıksal-Matematiksel Zekâ
- c) Mekansal Zekâ
- d) Müzik Zekâ
- e) Kinestetik Zekâ
- f) Bireyler arası Zekâ
- g) Benlik Zekâsı
- h) Varoluşçu Zekâ

Çoklu zekâ çok boyutlu zekâ kuramı 1983 yılında Gardner tarafından ileri sürülmüştür. Gardner geleneksel zekâ anlayışının dil ve matematik zekâsına dayandığı bu nedenle insan zekâsının bütün potansiyelini açıklamada yeterli olmadığını öne sürmüş, bu iki zekâ alanının dışında farklı zekâ alanlarının (müziksel, bedensel, sosyal) da olduğunu savunmuştur. Özellikle bireylerde düşük ya da üstün zekâ tanımlaması yerine farklı zekâ tipleri ve potansiyellerine dikkati çekmiştir (Oral, 2012).

Gardner'ın öne sürdüğü kuramdaki boyutlar arasında bağlantılar bulunmaktadır. Örneğin dil zekası çok gelişmiş bir bireyin aynı zamanda müzik zekasının da buna bağlı olarak gelişmiş olabileceğini savunmaktadır (Sönmez, 2012).

Bu kurama göre zekâ türleri şöyle sıralanır: (Gardner, 1983)

1. **Sözel- Dilbilimsel Zekâ:** Dil zekâsı, kelimeleri kullanırken ve kişiler kendilerini sözel ve yazılı olarak ifade ederken bunu etkili bir şekilde kullanma becerisidir. Bu zekâ daha çok, yazar, politikacı, şair, oyun yazarı, gazeteci ve bilim adamlarında bulunur.

- a. Normal öğrencilerden iyi yazar.
- b. İsim yer tarihleri hafıza da iyi tutar.
- c. İkna kabiliyeti yüksektir.
- d. Okuyarak, yazarak, dinleyerek öğrenirler.
- e. Kitap okumayı sever.

- f. Kelime hazinesi yüksektir.
- g. Onlar için uygun olan meslekler şunlar olabilir: Gazeteci, politikacı, yazar, dilciler, öğretmenler.

2. **Mantıksal-Matematiksel Zekâ:** Sorunları çözmek, matematiksel işlemler yapma, hipotezler kurma gibi davranışı gösterme yeteneğidir. Bilim adamları, matematikçiler, istatistikçiler, muhasebeciler bu gruptan sayılabilirler.

Mantıksal zekâyâ sahip öğrencilerin özellikleri aşağıdaki gibidir:

- a. Nesnelere, tanımada, analiz etmede, problem çözmede başarılıdır.
- b. Objektif gözlem yapma.
- c. Sayılardan sonuç çıkarma, ayırt etme, genelleme özellikleri fazladır.
- d. Olayların oluşunu ve işleyişi hakkında soru sorar.
- e. Briç, dama, satranç oyunlarını sever.
- f. Meslekleri: Bilim adamı, mühendis, istatistikçi, muhasebeci.

3. **Görsel-Uzamsal Zekâ:** Görsel zekâ, beyindeki sözcüklerin resimler ile ilişkilendirilmesidir. Ressamlar, heykeltıraşlar, grafikerler bu zekâ türüne örnek verilebilir.

- a. Zihinlerinde resim oluşturur, çizerler.
- b. Renklere karşı çok duyarlıdır.
- c. Haritaları, çizelgeleri, diyagramları daha kolay okur, anlar.
- d. Okuma materyallerine sık-sık karalamalar yapar.
- e. Arkadaşlarına oranla az hayal kurar.
- f. Sanat içerikli etkinlikleri çok sever.
- g. Meslekleri: Ressam, mimar, grafikçi, heykeltıraş vs.

4. **Müzikal-Ritmik Zekâ:** Duygularını aktarımda, ritmi ve ezgileri algılama ve algılananı notalar aracılığıyla ifade etme yeteneğidir. Müzisyenler ve orkestra şefleri örnek gösterilebilir.

- a. Müzik aletini çalar.
- b. Ses ve yeteneği vardır.
- c. Ritim tutar, dersi müzikle çalışır.

- d. Soslere duyarlı, hassasdır.
- e. Sakız çiğnemeyi sever.
- f. Meslekleri: müzisyen, dj., balet, balerin vb.

5. **Bedensel-Kinestetik Zekâ:** Bireyin kendisini ifade etme ve etrafındakileri algılama biçimi olarak vücudunu kullanmaya ihtiyaç duymasıdır. Bedenini işlevli kullanabilme yeteneğidir. Sporcular, balerinler bu grubun üyeleridir.

- a. Beden dilini iyi kullanırlar, dans, sporu severler.
- b. Uzun süre bir yerde kaldığında hareket etmeye ihtiyaç duyar.
- c. Motor becerileri gelişmiştir.
- d. Nesnelere dokunarak inceleme ve analiz etme eğilimi vardır.
- e. Meslekleri: tiyatrocu, pandomim, sporcular, vb.

6. **Özedönük-İçsel Zekâ:** Bireyin kendisini anlama, düşüncelerini, duygularını yönlendirme yetisi verir. Felsefeciler, bilim insanları, psikologlar bu zekâ türüne sahiptirler.

- a. Bağımsız olma eğilimindedir.
- b. Yalnız oynama ve ders çalışmada başarılıdır.
- c. Amaçları hakkında belirgin fikre sahiptir.
- d. Duygularını açıkça dile getirir.
- e. Hayattan ders çıkarmasını bilir.
- f. Güveni ve saygısı kendine yüksektir.
- g. Meslekleri: yazar, şair, ressam sanatçı, vb.

7. **Sosyal-Bireylerarası Zekâ:** Bireyin sosyal olarak rahat iletişim kurabilme becerisinin güçlü olması durumudur. Psikologlar, oyuncular, öğretmenler, politikacılar, liderler vb. bu yeteneklerini kullanan insanlardır.

- a. İletişim kurma, bireyleri anlama yeteneği yüksektir.
- b. İyi dinleyicidir.
- c. Doğal bir lider görünümündedir.
- d. Başının çaresine bakabilir.

- e. Empati yeteneği gelişmiştir.
- f. Sosyalleşmeyi sever.
- g. Meslekleri: pazarlamacı, politikacı, öğretmen vs.

8. **Doğa Zekâsı:** Doğa ile bir arada olmaya ve dđnyayı doğa üzerinden algılamaya ihtiyaç duyma durumudur. Doğada bulunan canlıları araştırma ve onların özellikleri üzerine dđřünme becerisidir.

- a. Çevre bilinci gelişmiştir.
- b. Doğa olaylarına karşı hassas, duyarlıdır.
- c. Hayvanat bahçelerini, tarih müzelerini sever.
- d. Ekoloji, doğa, bitkiler konularını sever.
- e. Doğada çalışmayı sever.
- f. Toprakla oynamayı, bitki yetiştirmeyi sever.
- g. Meslekleri. İzci, dağcı, keşifçi, gezginci vs.

2.13 Psikososyal sınıflar kuramı. Tannenbaum (1983), ender yetenekler, artık yetenekler, hisseli yetenekler ve tuhaf yetenekler olmak üzere zekayı dört sınıfa ayırmıştır. Bu sınıflama toplumsal ihtiyaçlar ve değerler temel alınarak oluşturulmuştur. Bu ihtiyaçların bazıları diğerlerine göre daha fazla toplumsal öncelik taşırken bazılarının önceliği değişebilmektedir (Sak, 2014, s.12).

Toplumların ihtiyaç durumlarına göre yeteneklerin değer durumları belirlenmiştir. Toplumların ihtiyaç durumları sıradışı pek çok yeteneğin değerini görünür kılmasa da bu durum onların özel yetenek olma durumlarını değiştirmemektedir (Sak, 2011).

Ender yetenekler sınırlı sayıda olan ve en önemli ihtiyaçlara hitap eden olması yönünden önemlidir. Graham Bell, Tesla gibi dâhiler bu gruptaki kişilere örnek olabilir (Sak, 2011).

Sıralamada ikinci basamakta artık yetenekler bulunmaktadır. Bu yeteneklere sahip kişiler insanların duygularına hitap etmektedir. şiirsel dil kullanma becerisi, ritimsel duygu ifade etme becerisi ya da yaratıcı sorun çözmeye gibi alanlarda ürün ortaya koymaktadırlar. Bunlara ünlü ressam, felsefeciler, müzisyenler örnek olarak verilebilir (Sak, 2011).

Üçüncü basamakta hisseli yetenekler yer almaktadır. Kamuya hizmet eden kişilerin yetenekleridir. Örneğin; hemşireler, hakimler ve savcılar bu kategoriye girerler (Sak, 2011).

Dördüncü basamakta ise tuhaf yetenekler yer almaktadır. Toplumsal olarak bir faydası olmuyor gibi görünen ama aslında eğlence durumları yaratan yeteneklerdir. Örneğin tersten konuşmak, kafadan çok zor matematiksel sorular çözebilme, kimsenin aklına gelmeyen espriler yapabilme gibi yetenekler bu gruba dahildir. Geçmişte var olup günümüzde güncelliğini yitiren yetenekler de bu gruba girer. Eski meslek grupları gibi (Sak, 2011).

214 Sternberg and Zhang beşgen (pentagonal) kuramı. Bireyin üstün zekâlı sayılabilmesi için beş ölçütü sağlaması gerekmektedir. Bu ölçütler; olağanüstülük, enderlik, üretkenlik, kanıt ve değer ölçütleridir. Bu kurama göre beyin çok karmaşık bir yapıdadır ve onu algılamak için tek bir kalıp yoktur (Sak, 2014, s.23).

(Şekil-1).

Şekil 1. Sternberg ve Zahng'in beşgen kuramı.

(Sternberg ve Zhang, 1995)

Buna göre;

Olağanüstülük; burada bir akran grubu karşılaştırması söz konusudur. Bu karşılaştırma yapılırken bireyin karşılaştırıldığı grubun yaşı ve eğitim olanakları gibi faktörler göz önüne alınmalıdır. Olağanüstülük kavramı doğaüstü bir üstünlük olarak nitelendirilmemelidir. Esas olarak önemli olan bireyin karşılaştırıldığı grup içindeki özgünlüğüdür.

Üretkenlik; bireyin bir alanda performans göstermesi ve bu performans sonucunda ortaya bir ürün çıkarması beklenir. Akademik, sanat vb. alanlarda birey performansını bir ürünle ortaya koymalıdır. Her zaman ortaya bir ürün çıkarma durumu söz konusu olmasa da üretkenlik üstün zekâ kavramları için geçerli bir basamak haline gelmiştir.

Değer; bireyin yeteneğinin toplumda değer görmesi gerekir. Eğer bir bireyin yeteneği toplum tarafından anlamlı kılınıyorsa o yetenek üstün yetenek olarak kabul edilmemektedir. Buna verilebilecek bir örnek olarak seri katilleri verebiliriz. İzlerini belli etmeden ve yakalanmadan birilerini öldürmeleri onların üstün yeteneğini gösterse de toplum tarafından bir değere sahip değildir bu yüzden de bu yetenek geçersiz görülmektedir.

Kanıt; bireyin üstün zekâlı olması bilimsel olarak güvenilir testlerle ispatlanmış olmalıdır.

Enderlik; bireyin sahip olduğu yeteneğin içinde bulunduğu grupta çok az görülme durumudur. Örneğin eski Türk toplumlarında okçuluk çok yaygın olan bir ata sporuyken günümüzde nadir bir hal almıştır. Dolayısıyla eski Türk toplumlarında okçuluk ender bir yetenek sayılmazken günümüzde çok az sayıda kişinin ilgi alanı olması durumuyla ender bir yetenek haline gelmiştir (Sternberg ve Zhang, 1995).

2.1.5 Ayrımsal üstün zekâ ve üstün yetenek kuramı. Kuram; üstün zekâ, üstün yetenek, çevresel katalizörler, bireysel katalizörler, deneyim-öğrenme ve şans olmak üzere altı bileşenden oluşmaktadır (Sak, 2014, s.28). Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modelinin altı bileşeni, üçerli iki gruba ayrılabilir. Birincisi yetenek gelişimi sürecinin özünü tarif eder; diğer bir deyişle sıra dışı doğal yeteneklerin uzun süreli bir öğrenme, eğitim ve uygulama süreci aracılığıyla belirli bir mesleki alana ait üst becerilere dönüşmesidir. İkinci yetenek gelişimi ise ortak “katalizör” kavramını kapsamaktadır. Çünkü bunlar, yetenek gelişimi sürecini kolaylaştırıcı ya da

zorlaştırıcı rol oynamaktadır. Bundan dolayı bu kavram, üstün zekâ ve yetenek tanımını tamamlayan temel parça olarak düşünülür (Baltacı, 2013).

Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modeli (DMGT), bu iki kavram (zekâ ve yetenek) tanımını birbirine bağlamak için ayrımlaştırma yöntemini kullanmıştır (Gagne, 1985). Sonuç olarak, bu model, altı bileşenin içindeki dinamik etkileşimlerin formunda bir yetenek gelişimi teorisi sunmaktadır.

Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modelinin çiziminde, başarı ve doğal yetenek (veya potansiyel) arasındaki genel farklılığın özel durumu gösterilmiştir. Doğal yetenek kavramının geçerliği ve ayırıcılığı bazı önemli bilim adamları tarafından sorgulanmıştır (Anastasi, 1980).

2.2.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Yaşadığı Problemler

221. Üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı sosyal uyum problemleri.

Üstün zekalı ve yetenekli olarak bir tanı almak çocuklardaki beklentinin artmasına sebep oluyor ve bu nedenle de çocuğun akranları tarafından anlaşılmasına ve sosyal ilişkilerinde aksaklıklar yaratmasına sebep oluyor. Ayrıca çocukların benlik algılarının da olumsuz etkilediği görülmektedir (Buescher, 1991; Karagöllü, 1995).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar akranları tarafından anlaşılmadığında sosyal uyum problemleri ortaya çıkmaktadır. Örneğin; akranları tarafından dışlanma, bulunduğu ortamda yalnız hissetme, çaresizlik, depresyon gibi pek çok faktör sosyal uyum problemlerinin tetikleyicisi olabilmektedir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların dünyayı daha derin ve bütünsel algılamaları da onların sosyal uyum problemleriyle karşı karşıya gelmelerine neden olmaktadır.

Üstün yetenekli çocukların arkadaşlık ilişkileri normal yaşlılarından farklıdır. Üstün zekalı çocuklar bilişsel olarak kendileri gibi düşünen akranlarıyla arkadaşlık kurmayı tercih etmektedirler (Levent, 2011).

Üstün zekalı çocuklar dünyayı bütüncül olarak algırlarlar. Gerçek ile hayal dünyalarındaki arasında olan farkı ayırt etmede güçlük çekebilmektedirler. Hayal kırıklığı durumları onlarda çok yoğun yaşanmaktadır. Adalet duyguları çok yüksektir ve haksızlık durumlarıyla karşılaştıklarında depresif ruh haline bürünmeleri söz

konusudur. Duygularını çok yoğun yaşarlar. Örneğin; mutlu olduklarında bunu çok yoğun yaşamak ya da üzgün olduklarında çok derinden bunu hissetmeleri gibi (Buescher, 1986).

Yaşadıkları olaylarda aşırı duyarlılık gösterdikleri gözlenmektedir. Var olan beklenti durumları onların kaygı düzeylerinin artmasına neden olmaktadır. Yaşadıkları olaylara karşı görmezden gelme ya da geçiştirme durumları onlar için pek söz konusu değildir. Yani toplum tarafından önemsiz görünen olaylar onlar için çok derin bir konuya dokunabilir. Bu nedenlerden dolayı empati becerileri çok gelişmiştir ve başkalarının yaşadığı olaylara karşı içselleştirme durumları çok daha fazla olmaktadır (Delisle, 1985).

Aşırı içselleştirme durumları olumlu olarak pekiştirilmezse üstün zekalı çocuklar için yıkıcı etkilere sebep olabilir ve bencillik durumuna dönüşebilir (Tannenbaum, 2000).

Üstün zekalı çocuklar çevrelerinde olan olayları kendilerine yapılmış gibi algılayabilirler. Bu duyarlı durumlarından en az zarar ile sıyrılmaları için onlarla çalışmalar yapılabilir (Kline ve Meckstroth, 1985).

Yaşıtlarına göre üstün zekalı çocukların ahlaki değerleri daha çok gelişmiştir ve bu nedenle de bu alanda da küçük yaşlardan beri gelen bir süre boyunca duyarlılık durumları yüksek düzeydedir (Hökeleli ve Gündüz, 2004). Yüksek ahlaki yargılarından dolayı ahlaki olmayan durum ve davranışlara karşı olan tutumları anlamaları güçleşmektedir.

Üstün zekalı çocuklar da akranları gibi oyun oynamaktan zevk almaktadırlar (Morelock ve Morrison, 1999). Ancak akranlarının oyun düzeylerinin basit olma durumunda daha kompleks oyun türlerini tercih etmektedirler (Webb, 1993). Böyle durumlarda bu oyunu oynamaktan sıkılan ya da kaçan çocukların aslında oyunu zor buldukları ya da anlamadıkları için bıraktığını düşünmek yerine üstün zekalı çocuklar akranlarının kendilerinden kaçtıklarını ya da onları dışladıklarını düşünmektedir (Porter, 1999).

Üstün zekalı ve yetenekli çocukların arkadaşlık beklentileri normal akranlarına göre farklılık göstermektedir (Gross, 2002). Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar akranlarına göre kendileriyle en çok oynayan kişilerle bağ kurmak yerine gerçek ilişkiler kurmayı tercih etmektedirler. Ancak bu durum çocuğun bilişsel olarak kendi akranı ile karşılaştığında söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle de üstün zekalı ve

yetenekli çocuklar genellikle kendilerinden büyük kişilerle ilişkiler kurup onlarla arkadaşlık yapmak istemektedir. Ya da böyle kişilerle karşılaşmadığı durumlarda yalnız kalmayı tercih edebilmektedirler (Clark,1997).

222 Üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı okul problemleri. Üstün yetenekli birey kavramı, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2001). Üstün yetenekli çocuklar okulda işlenen ders kitaplarının sıkıcılığında yakınmaktadır ve bu nedenle de derslerden uzaklaştığını söylemektedir (Sönmez, 2010)

Üstün zekalı çocukların eğitimlerinde ihtiyaçlarını ve beklentilerini tam olarak karşılayamama durumları onların başarısızlıklarının ve yaşadığı problemlerin artmasına neden olmaktadır. Üstün zekalı çocukların öğrenememe durumları düşünüldüğünde toplum tarafından bu durum çok imkan dahilinde görünmemekte ancak onların da öğrenme güçlüğü yaşadığı durumlar söz konusudur (Özkardeş, 2004).

Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların bilişsel performans seviyelerine uygun olmayan eğitim ortamlarında; olumsuz motivasyon, okula gitmeye isteksizlik, derslerde sıkılma vb. davranışları göstermektedirler.

Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar yaşıtlarının yaşadığı pek çok uyum probleminin yanında kendi özgün problemleriyle de karşılaşmaktadır. Bunlar da onların eğitim hayatlarında sorun olabilen faktörlerdendir (Şipal, 2005).

Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar için eğitim ortamlarında farklılaştırmaya gidilebilir. Ders içeriklerinde ve ders dışı aktivitelerde onların özellikleri dikkate alınarak düzenlemeler yapılabilir (Emir & Kaplan Sayı, 2012).

Cahan ve Cohen (1989) okulda alınan eğitimin zekâ üzerindeki etkisine dikkat çekerek bu etkinin, sözel testlerde daha büyük olduğunu belirtmiştir. Clark'a (1997) göre üstün zekalı ve yetenekli çocukları akranlarından ayıran en önemli özelliklerden birisi yüksek potansiyelde iş yapabilme durumlarıdır. Bu nedenle böyle çocukların topluma ve kendisine katkı sağlaması için eğitimde farklılaştırmaya ihtiyaçları olmaktadır.

Üstün yetenekli çocukların akranlarına göre kıyaslanma durumlarında onların olağanüstü olarak algılandıkları sonucu ortaya çıkmıştır ve bu da üstün zekalı çocuklar için eğitim deneyimlerinin farklılaştırmasını gerektirmektedir (Kleine ve Webb, 1992).

Üstün zekalı çocukların hayatlarında ailelerinin önemi büyüktür çünkü bu çocukların kendilerine özel karakteristik özellikleri bulunur ve bunların anlaşılması aileler tarafından kolaylaştırılabilir. Bu yüzden hem ailelerin üstün zekalı çocukların ihtiyaçları konusunda eğitime ihtiyacı bulunmaktadır hem de bu çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak eğitime ihtiyaç duymaktadırlar (Davashgil, 1990).

Üstün zekalı çocukların rehberliğinde onların homojen grup etkileşimleri, aile içi faktörleri, akademik anlamdaki başarısızlık nedenleri araştırılıp giderilmeye çalışılmalıdır. (Heller vd., 2000).

223 .Üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı psikolojik problemler.

Araştırmacılar üstün zekalı ve yeteneklilerin daha çok depresyona girdiklerini ileri sürmektedir. Bunu gerekçesi olarak da üstün zekalı olmayan akranlarına göre onlarda olmayan pek çok duygusal sorun olduğunu söylerler. Literatür üstün zekalılarda asenkronize gelişim, farklı bakış açılarının olması ve aşırı duyarlılık durumlarının olmasının üstün zekalı çocukların yaşadığı problemlerden bazıları olduğunu söylemektedir. Üstün zekalı çocuklar sahip oldukları bu özelliklerden dolayı akranlarına göre daha büyük risk grubundadır depresyona girme durumlarında (Webb, Meckstroth ve Tolan, 1994; Lovecky, 1997).

Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar akademik olarak normal öğrenciler arasında başarılı olurken kendileri gibi olan çocukların olduğu bir eğitim ortamında aynı başarıyı gösteremeyebiliyorlar bu durum da onların benlik algılarını etkileyebiliyor (Coleman ve Fults, 1982).

Üstün zekalı çocuklar akranlarına göre duygusal alanda daha yoğunluk yaşayan, karışıklık veren olarak algılanmaktadırlar (Clark, 1997).

Duygusal ihtiyaçlar ve engellenmeler, üstün zekalı çocukları, duygusal süreçleriyle mücadele etmeye zorlamakta ve böylece varoluşçu depresyon, performans temelli kaygı gibi sorunları yaşamalarına neden olmaktadır (Fonseca, 2011).

Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar intihar eğiliminde olabiliyorlar bunların nedenleri olarak da mükemmelliyetçilikleri, sosyal izolasyon durumları, aşırı

duyarlılıkları ve problemleri algılama derinlikleri olabilmektedir. Üstün zekalı çocukların kaygı düzeyleri ve stres durumları akranlarına göre daha üst düzeydedir. Bu nedenle onlarla çalışılacak rehberlik alanlarının önemi artırılmalıdır. İçsel kontrolün sağlanması ve sorumluluklarına karşı sebat etmeleri desteklenmelidir. Olumsuz düşüncelerde yoğunlaşmaya giden üstün zekalı çocukların bu durumlarda nasıl baş edeceğini bilmesi ve onlarla bu alanda çalışılması gerekmektedir (Heller vd., 2000).

Risk alma davranışları akademik eğitim ve kariyer planlama için gerekli görülebilir. Bu davranış etkili gelişim göstermenin bir parçası olarak da düşünülebilir. Fakat üstün yeteneklilerin çoğunlukla yarar veya zararını fazla hesaplamadan risk almaları, ihtiyaçlarını ve öncelikleri değerlendirmemeleri, kendilerini gerçekçi değerlendirmemeleri ve bu konudaki tecrübeleri fazla irdilemeden hareket etmeleri sakınca oluşturabilir (Davids ve Rimm, 2004).

Risk alma davranışları anti sosyal tutumlar sergileme eğilimini artırarak üstün yeteneklileri zorlayıcı tutumlar üretebilir (Colangelo ve Davids, 2003).

224 .Üstün yetenekli öğrencilerin yaşadığı asenkronize gelişim problemleri. Üstün zekalı çocukların bilişsel becerileri ile motor becerilerinin aynı oranda gelişmemiş olması onların düşüncelerini eyleme aktarma sürecinde sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Bundan dolayı yoğun duygu problemleri veya hayal kırıklıkları yaşayabilmektedirler. Özellikle küçük yaş gruplarında bu durum daha çok görülmektedir (Adderholt-Elliot, 1989; Whitmore, 1980).

Lovecky'e (1997) göre üstün zekalı çocukların depresyon nedenleri arasında asenkronize gelişim de bulunmaktadır. Silverman'a (1993) göre, üstün bir çocuk ne kadar hassassa ve bu hassasiyet ne kadar erken gelişmişse, çocuğun kırılganlığı da o kadar fazladır. Üstün zekalı ve yetenekliler de pek çok alanda birbiriyle paralel olmayan erken bir gelişim gösterdiklerinden risk grubunda sayılmaktadırlar.

Üstün yetenekli çocuklar bilişsel beceriler ile motor becerileri aynı zamanlı gelişmediğinde var olan potansiyellerini tam olarak kullanamamaktadırlar. Bu durumun kaynağıyla uğraşmak onların kendilerini değerlendirmelerine neden olur (Whitemore & Maker, 1985).

Bazı yazarlar gelişmiş öğrenmeye neden olan beyin yapısının daha yüksek duygusallığa da yol açtığını savunmaktadırlar. Diğerleri üstün zekalı ve

yeteneklilerin duygusal incinebilirliğinin kaynağı olarak uyumsuz gelişimi (farklı gelişimsel alanlarda eş zamanlı olmayan gelişim) göstermektedirler. Bu alanlar bilişsel ve düşünme becerileri, konuşma ve dil (anlama), kalın ve ince motor beceriler ve soysa-duygusal becerileri kapsamaktadır. Üçüncü grup ise üstün zekâlı ve yetenekli çocukların duygusal uyum zorluklarının nedenini diğerlerinden farklı eşzamansız gelişim olarak göstermektedirler (Porter, 1999).

Farklı gelişim alanlarındaki eşzamanlı olmayan gelişim hayal kırıklığına neden olabilir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar ne istediklerini kavramsallaştırabilirler fakat motor becerilerin yetersiz olması gibi kendi yaş düzeyi becerilerini kabul etmede zorlanabilirler (Freeman, 1983).

2.3.Üstün yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler. Üstün yetenekli çocukların yaşadığı problemler arasında sosyo ekonomik düzeyin önemi yer almaktadır. Sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin üstün zekâlı çocuklara daha fazla olanak sağladıkları ancak bu imkanı sağlayamayan ailelerin çocuklarının yaşadığı problemlerin daha çok olduğu görülmektedir. Çocuğun yeteneklerinin ortaya çıkmasında kalıtım ve çevrenin etkili olduğu da söylenebilir. (Ataman, 1998:180).

Üstün zekâlı çocuklarda mükemmeliyetçilik durumu onların ortak özelliklerindedir. Bu durumun içinde olan çocuklar hem kendilerinden hem de çevresindeki kişilerden yüksek beklentiye girerler (Webb, 1994).

Davaslıgil (2000) üstün yetenekli çocuğa sahip anne babaların normal gelişme gösteren çocukların ailelerine oranla daha fazla eğitime gereksinim duyduklarını belirtmektedir.

Üstün yetenekli çocuğu olan anne babaların üstün yetenekli çocukların ortak özellikleri, örgün eğitimlerinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilememe gibi sorunlar karşısında güçlük yaşadıkları görülmektedir (Karakuş, 2008).

Aileler üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamada kendilerini yetersiz hissetmektedirler (Colengelo,1993).

Anne babaların yaşadığı problem arasında iletişim problemleri de yer almaktadır. Çocuğun üstün yeteneklerinin farkında olması nedeni ile kendini beğenme, arkadaşlarına bunu yansıtması, bunun sonucunda akranları tarafından

dışlanma, çocuğun çevre ve arkadaşları ile uyumsuzluk yaşaması, kardeş, ağabey, abla ile sorun yaşaması, ilk kez girdiği bir ortamda kendini rahat ifade edememesi, çekingen davranması durumlarında anne babaların zorlandıkları görülmüştür (Karakuş, 2008).

Aileler, çocuklarının üstün zeka tanısını aldıktan sonra yaşadığı problemler arasında ilk gelen bu kavramın ne demek olduğu ve ne yapmaları gerektiğini bilmemeleridir. Webb'e (1994) göre üstün yetenekli çocukların kayda değer düzeyde araştırma, sorgulama ve merak etme gibi özelliklerine bağlı olarak ilgi duyduğu alanlarla ilgili sıkıntı verecek kadar çok soru sormaları kendileri için probleme dönüşebilir.

2.4.Üstün Yetenekli Çocuklarda Farklı Eğitim Modelleri

241. Heterojen (ayrışık) grup. Farklı yetenek ve başarı düzeyindeki çocuklara aynı sınıf içerisinde eğitim vermek anlamına gelir. Diğer bir deyişle çocuklar benzer düzeyde yetenekleri nedeniyle ayrı bir sınıfa alınmadan herkesle birlikte eğitim görürler (Eriş,2015, s. 220-221).

Örneğin; Ford Otosan İlkokulunun 2014 yılına kadar uyguladığı eğitim modeli. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ile norm grubundaki öğrenciler karışık şekilde aynı sınıfta eğitim alıyordu.

Ayrı eğitim uygulaması öğrencilerin kendilerini gerçek yaşamdan soyutlamalarına ve toplumdaki uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Oysaki birlikte eğitim, bir tür kaynaştırma değildir. Farklı öğrenciler arasındaki sosyal kopukluklar ortadan kalkarak bir anlamda sosyal bütünleşme sağlanmış olacaktır (Kontaş, 2009: 36).

Üstün yetenekli öğrencilerin yaşlılarından ayrılmadan aynı eğitim programında destek hizmetlerinin olduğu yaklaşımlardır. Bütün üstün yetenekli çocuklar var olan yeteneklerini geliştirecek ortamlara ihtiyaç duymaktadır. Birlikte eğitim kapsamında okul sistemi içerisinde hızlandırma ve zenginleştirme eğitimi yapılabilmektedir (Streitz, 1922: 6).

242 Homojen (türdeş) grup. Benzer yetenek düzeyindeki öğrencileri bir araya toplayan okul ya da sınıflardır. Bu, bir okul içinde ayrı bir sınıf olabilir ya da tamamen üstün yeteneklilere yönelik bir okul olabilir. Örneğin; Gebze'deki TEVİTÖL İnanç Türkeş Lisesi tamamen yetenek sınavı ve çeşitli ölçümler ve gözlemler sonucunda üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerden oluşur (Eriş, 2015, s.221).

Öğrenciler, belirli özellik ve düzey yakınlıklarına göre gruplanmakta, özel olarak düzenlenmiş programlar, özel yetiştirilmiş öğretmenler, özel yapılmış binalarda çocuklar akranlarından ayrı olacak şekilde eğitilmektedir (Ataman, 2007: 35).

Homojen grup uygulamalarının yararları ve sakıncaları bulunmaktadır. Tekbaş ve Ataman (2004: 184)'a göre;

Yararları: Özel olarak geliştirilmiş programlar ve özel yetiştirilmiş öğretmenlerden faydalanılması. Homojen grup oluşturduğu için yakın etkileşim ve birbirleri ile yarışmalarına imkân sağlanması. Kendi akademik gelişme hızlarına uygun düzeyde eğitim ortamlarında ilerleyebilme olanağının bulunması. Öğrencinin bireysel çalışmasına imkân tanınması.

Sakıncaları: Akranlarından soyutlanma, üstün benlik duygusunun gelişebilmesi. Öğrencinin tüm alanlarda üstün yetenek göstermesinin beklenmesi. Yaşlılarıyla etkili iletişim kurma becerilerinden mahrum olması.

Ayrı eğitimde, üstün yetenekli öğrenciler özel okul, özel sınıf, yetenek sınıfları ve bireysel öğretim şeklinde eğitim görmektedir. Özel okul modeli, üstün yetenekli çocukların normal öğrenci gruplarından ayrı bir okulda eğitim görmesidir. Üstün yetenekli eğitiminde ilk kurulan özel eğitim modeli Osmanlı döneminde uygulamaya konmuş olan Enderun Mektebi modelidir (Çağlar, 2004b: 320).

Özel okul modelini en uygun eğitim hizmeti olarak görenlere göre bu uygulamada çocukların öğrenme hızı ve gücüne uygun yaratıcı yeteneklerine için en elverişli program uygulanabilmekte ve her çeşit özel eğitim olanakları ile donatılabilmektedir. Yetenek düzeyleri birbirine yakın olan öğrencilerin toplumsal

ilişkileri, küme etkinlikleri, spor ve benzeri çalışmalarını daha etkili, yeterli ve başarılı olarak uygulanabilmektedir (Enç, 2005: 218).

Ayrı eğitim kapsamında özel sınıf uygulaması, belirli özelliklerde benzerlik ve düzey yakınlığı gösteren üstün yetenekli öğrencilerin bir grupta toplanarak onların özellik ve gereksinimlerine uygun programın uygulanmasıdır (Darga, 2010: 23).

243. Hızlandırma. Hızlandırma genel olarak bir ya da birkaç sınıf atlama (birinci sınıfa gitmesi gereken çocuğun üçüncü sınıftan eğitimine devam etmesi), sadece üstün performans sergilenen alanda bir ya da birkaç sınıf atlama, ‘teleskop’ yöntemi denilen normal müfredatı daha kısa sürede tamamlama, üstün yetenek sergilenen alanda aynı konuyla ilgili uzmanlaşmış başka bir programa kaydolma gibi çeşitli biçimler olabilir (Eriş, 2015, s.222-223).

Hızlandırma (Rapid Progress) terimi, genellikle öğrencilerin tüm izlenecek normalden daha kısa zamanda bitirmelerinin sağlanması (Cutts ve Moseley, 2001: 91), normal okulda çabuk öğrenen öğrenciye ihtiyacı olan farklı içerik ya da farklı öğrenme metotlarının sunulmasıdır (Clark ve Zimmerman, 2002: 163). Hızlandırma, çocuğun yaş düzeyi yerine akademik olarak hazır bulunuşluğunu dikkate alır. Üstün yetenekliler yeni kavramları kolaylıkla ve çok az tekrarla öğrenirler. Bu yüzden bu çocuklar hızlandırılmış bir programa ihtiyaç duyarlar. CCEA (2006: 25)’ya göre hızlandırmanın şu amaçları vardır:

Öğrenciyi bıkkınlıktan kaynaklı davranışsal güçlüklerden sakındırma.

Öğrencinin gelişmekte olan yeteneklerini destekleme.

Öğrencinin başarılı farklı yaşdaki öğrencilere karışması.

Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinden faydalanma.

Hızlandırma eğitimini gerektirecek özellikleri Davaslıgil ve Zeana (2004: 91) şu şekilde açıklamıştır:

İleri düzeyde kavrayış.

Yüksek düzeyde dil gelişimi ve sözel yetenek.

Olağanüstü bilgi dağarcığı.

Yüksek düzeyde görsel ve uzamsal yetenek.

244 Zenginleştirme. Zenginleştirme, eğitim imkânlarını ve müfredatı farklılaştırarak, var olan eğitim müfredatının içeriğini ilerletmek amacıyla kullanılan yöntemidir. Farklılaştırmalar, içerik, süreç ve değerlendirme aşamalarını kapsamaktadır. Üstün zekalı çocukların bireysel farklılıklarına veya grup özelliklerine bakılarak yapılan farklılaştırmalar, eğitimde çoğunlukla kullanılan farklılaştırma türleridir (Sak, 2011).

Zenginleştirme, var olan tekrarları azaltarak konularda farklı seçenek imkanları sunan bir uygulama yöntemidir (Cutts ve Moseley, 2001: 30). Cutts ve Moseley (2001: 33–36)'e göre zenginleştirmenin amaçları şunlardır:

Yetileri tümüyle kullanabilmek.

Bilgi bazını genişletmek.

Anlamayı derinleştirmek.

Beceri düzeylerini yükseltmek.

Bir öğrenme motivasyonu geliştirmek.

Arzu edilebilecek eğitim, düşünme ve paylaşma yöntemlerini aşmak.

İnisiyatifi cesaretlendirmek.

Yaratıcılığa imkân vermek.

Yetenek düzeyleri ne olursa olsun tüm çocukları kapsayacak bir yapıya sahip olan zenginleştirme ile üstün yetenekli çocukların akranları ile aynı ortamda olması da akranları için bir zenginleştirmedir (Levent, 2011).

Böylece zenginleştirme eğitiminden olağan gelişim gösteren çocuklar da olumlu yönde etkilenecek yarar sağlamış olacaktır (Darga, 2010).

Aşırı masraf gerektirmeyen bu yöntem, her tür okulda uygulanabilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri konusunda çalışma yapan araştırmacılar bu öğrenciler için en uygun modelin zenginleştirilmiş program olduğunu kabul etmişlerdir (Çağlar, 2004).

Zenginleştirme, eğitim programında üstün yetenekli çocuklar için esneklik verdiği için önemlidir. Bu program yatay ve dikey olarak uygulanabilmektedir (CCEA, 2006).

Dikey zenginleştirmede ders ve etkinlik sayısı aynı kalmakta; fakat üstün yetenekli öğrenci işlenen konuda daha derin çalışma yapmaktadır. Yatay zenginleştirmede ise, işlenen konuya ek konu ilave edilmektedir (Streitz, 1922).

245. Sınıf içinde müfredatı farklılaştırma. Üstün yetenekli öğrencilerin müfredatlarında onların özel ihtiyaçları doğrultusunda değişiklikler yapmak demektir (Eriş, 2015, s.227).

Maker (1982), üstün zekalı ve yetenekli çocukların öğrenme ortamlarının, öğrenme süreçlerinin, öğrenme içeriklerinin ve öğrenme sonrasında ortaya çıkan ürünlerin farklılaştırılması üzerinde durmuştur.

Üstün yeteneklilere yönelik program hazırlanmasında bir diğer önemli isim olan Tomlinson vd., (2002) Paralel Müfredat Modeli (PMM) adıyla bir müfredat farklılaştırma yaklaşımı önermiştir. Paralel Müfredat Modeli müfredat tasarımında kullanımı ile ilgili olarak ülkemizde de çalışmalara rastlanmaktadır (Kök, 2010).

Genel müfredat, bağlantılar müfredatı, farkındalık ve uygulamalar müfredatı gibi bileşenlerden oluşmaktadır. Genel müfredat; ulusal eğitim programlarındaki kazanımları içerir. Bağlantılar müfredatında; bir alanda uzmanlaşmaya götürecek genel müfredatta olmayan bilgi ve beceriler verilir. Alan ya da disiplinin ilişkili olabileceği disiplinlerle bağlantılar kurması sağlanır. Uygulamalar müfredatı; alanda uzmanlaştırıcı kazanımlar içerir. Farkındalık müfredatı; üstün yetenekli öğrencinin o yetenek alanında çalışan kişinin sorunlarını, o alanda yetenekli biri olması için neler yapması gerektiği ile ilgili farkındalık oluşturmayı sağlar. Paralel Müfredat Modelinde öğretim tasarımları dikkat edildiye bir disiplinle uzmanlaşma ve derinleşmeye göre genel müfredat temelinde farklılaştırmanın nasıl yapılacağı haritasını çizmektedir. (Akkaş ve Tortop, 2015)

246. Müfredatı daraltma. Öğrenci ön bir teste tabi tutularak hangi beceri ve içeriğe hâkim olduğu tespit edilir. Bunun ardından öğrencinin zaten sahip olduğu beceriler ve içerikle ilgili kısım kısaltılır. Ön testlerde öğrenci öğrenci en zor

sorulardan başlatılır; bunları yapabiliyorsa gerisini yapma zorunluluğu ortadan kalkar. Öğrencinin zaten öğrendiği kısımların çıkarılması sıkılmasına engel olacak ve arta kalan sürede kendi düzeyine uygun başka faaliyetlerde bulunmasına olanak verecektir (Eriş, 2015, s.228).

Müfredat sıkıştırma ile düzenli müfredatın öğrencinin kapasitesine göre hızlandırılması ve ihtiyaç duyulmayan öğrenmelerin ayıklanması ve böylece zaman tasarrufu yapılarak öğrencilere bağımsız zaman ayırabilme imkânını sağlamaktadır. Müfredat sıkıştırma zenginleştirme değildir; fakat zaman ve imkânlar sağlanarak okul süresi içinde zenginleştirilmiş aktiviteler sunmaktır. Seçmeli ders ve çekme (pullout) programlar verimli bir yaratıcılığın hedeflendiği eğitimde, uygun yol olarak görülmektedir. Bu yolla öğrencilerin ilgi alanlarına hitap edilmektedir (Renzulli ve De Wet, 2010: 57-63).

247. Kaynak oda yöntemi. Kaynak oda, üstün yetenekli öğrencilerin programına yönelik uygulama için bir sınıfın ayrılmasıdır (Darga, 2010: 36).

Bu uygulama ile öğrenciye kendi sınıfındaki eğitimi aksatmadan devam etmesi yanında, ek bir zaman diliminde kaynak odada çalışma olanağı da sunulmaktadır. Kaynak odada alanında yetişmiş öğretmen rehberliğinde zengin materyalle donatılmış çalışma olanağı bulunmaktadır. Böylece öğrencinin hem genel eğitim hem de özel eğitim alması sağlanmaktadır (Kontaş, 2009: 37).

248. Mentorlük. Mentorluk, üstün yetenekli öğrencinin ilgi duyduğu alanda kendisine rehberlik yapabilecek bir öğretmen, veli, alan uzmanı ya da kendinden yaşça büyük bir öğrenci ile çalışmasıdır (Levent, 2011: 13). Mentorluk uygulamasında zaman ve mekân sınırlaması bulunmamaktadır.

Mentörlük denince akla koçluk yapmak gelse de bu iki kavram arasında farklılıklar bulunmaktadır (De Cenzo ve Robbins, 2010). Mentorlüğün koçluk yapmaktan daha geniş bir kapsamı vardır. Rol model olmak gibi (Duman, 2013). Koçluk ve mentörlük arasındaki en önemli farklardan birisi de uzmanlık isteme durumudur. Mentör kişi alanında uzman birisi olmalıdır oysa koçluk durumunda bu söz konusu olmayabilir (Köktürk, 2006).

Mentorluk; resmi bir şekilde plana bağlı olarak olabileceği gibi ortak ilgi ve merak sahibi iki kişinin plansız görüşmeleri şeklinde de olabilir. Örneğin bazı

zamanlarda mentörün ofisinde yapılan görüşmeler ya da bazen bir kahve içilecek mekanda yapılan görüşmeler gibi. Mentörlük görüşmeleri sanal iletişim araçları ile de yapılabilmektedir (Sak, 2010). Mentorluk hem hizmet alanın hem de mentorun karşılıklı olarak fayda sağlamasına dayalı profesyonel bir ilişkidir (Grybek, 1997; Klasen ve Clutterbuck, 2002; Johnson, 2007).

Üstün zekalı yetenekli öğrencilerin bu süreçteki kazanımları aşağıda gibi özetlenmiştir:

- Mentorle ilişkisi üstün zekalı ve yetenekli bireylerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini etkiler (Mönks, Heler ve Passow, 2000).
- Üstün yetenekli öğrenciler, farklılaştırma yapılmayan bir sınıfın sınırlarıyla baş ederken mentorluk desteğiyle motive edilir (Clasen ve Clasen, 2003a).
- Mentorluk programı aracılığıyla sınıfta öğrendiği bilgileri uygulamaya geçirebilir ve kendisine uygun bir rol modeli bulabilir (Berger, 1990).
- Mentorluk, Üstün yetenekli öğrencilerin ilgi duyduğu alanda müfredatın dışında çalışma imkânı sağlar (Clasen ve Clasen, 2003b).
- Üstün yetenekli öğrencilerin bakış açılarını ve yaratıcılıklarını geliştirir (Nash, 2001).

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın deseni, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma 2017/2018 öğretim yılında Bursa ilinde üstün yetenekli çocuğu olan 95 veliden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacı tarafından geliştirilen 15 maddelik 5 li Likert tipi derecelendirme ölçeğinden elde edilen bilgilerin analizi ile elde edilmiştir. Nicel ve nitel araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı karma desen kullanılmıştır. Karma desen araştırmaları, araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi olarak tanımlanır (Creswell, 2003; Tashakkori ve Teddlie, 1998; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004).

Greene, Krayder ve Mayer (2005) sosyal bilimlerde, amaçlı olarak iki ya da daha fazla analiz veya veri toplama yolunun aynı araştırmada kullanılmasını karma yöntem yaklaşımı olarak tanımlamaktadırlar. Verma ve Mallick'in (2005) de vurguladığı gibi aynı araştırmada hem nicel hem de nitel yöntemin kullanılması oldukça yaygındır.

Nicel Boyut: Araştırmanın nicel boyutunda tarama modelinde genellikle kullanılan tekniklerden biri olan survey (anket) tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı, Bursa ilinde uygulanmıştır. Örneklem belirleme yöntemi olarak kolay örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Nitel Boyut: Araştırmanın nitel boyutunda nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Karasar'a (2005) göre görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir. Görüşme, çoğunlukla yüz yüze yapılmakta ise de, telefon ve televizyonlu telefon gibi anında ses ve resim ileticileriyle de olabilir.

Ayrıca, sağır ve dilsizlerle gerçekleştirilen hareketli (simgesel) iletişim de görüşme sınıfına girer.

Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtla ma tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004).

Görüşme tekniği, kullanılan görüşme formunun yapısı ve görüşmecinin rolü bakımından çeşitlilikler gösterir (Sencer ve Irmak, 1984).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004, 283).

3.2 Evren ve Katılımcılar / Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu PÜYED’de üstün yetenekli çocuğu olan kolay örneklem yöntemiyle seçilen 95 veli oluşturmuştur.

Tablo 1

Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

CİNSİYETİ	FREKANSI	YÜZDESİ
Kadin	66	69.5
Erkek	29	30.5
Toplam	95	100.0
YAŞ		
25-35 Yaş Arası	36	37.9

Tablo 1 (devam)

36-45 Yaş Arası	51	53.7
46 Ve Uzeri	8	8.4
AİLE DURUMU		
Anne Baba Birlikte	69	72.6
Anne Baba Ayrı	25	26.3
Anne Hayatta Değil	1	1.1
EĞİTİM DURUMU		
İlkokul	14	14.7
Ortaokul	11	11.6
Lise	15	15.8
Lisans	49	51.6
Lisansüstü	6	6.3
ÇOCUĞUN KAÇINCI SINIFTA OLDUĞU		
Birinci Sınıf	28	29.5
İkinci Sınıf	27	28.4
Üçüncü Sınıf	24	25.3
Dördüncü Sınıf	16	16.8
ÇOCUĞUN EĞİTİM DURUMU		
Üstün Zekâli ve Yeteneklilere Özel Örgün Eğitim Alıyor	28	29.5
Bilsem'e Gidiyor	19	20.0

Tablo 1 (devam)

Okul Dışında Üstün Zekâli ve Yeteneklilere Özel Bir Eğitim Merkezine Gidiyor	46	48.4
Üstün Zekâli ve Yeteneklilere Özel Bir Eğitim Almıyor	2	2.1

3.3 Verilerin Toplanması

Uygulamadan önce araştırma konusu velilere ifade edilmiştir ve katılımın gönüllülüğe dayalı olduğu bildirilmiştir. Velilerin cevaplamaları içtenlikle yapmaları için araştırmanın amacı, önemi, verilerin gizli tutulacağı ve kişisel bilgilerin gerekli olmadığı velilere aktarılmıştır.

Veriler Bursa ilinde bulunan PÜYED’de üstün zekâli ve yetenekli çocuğu olan 95 anne babadan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir.

3.3.1 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 5 maddelik “açık uçlu soru ve 5’ li Likert tipi “Her zaman , Genelde, Bazen, Nadiren, Hiçbir zaman” 15 maddelik ölçek ve açık uçlu 5 sorunun” Çocuğunuzla en çok hangi durumlarda problem yaşıyorsunuz?, Sizce üstün zekâli ve yetenekli bir çocuğa sahip olmanın en zor yanı nedir?, Çocuğunuzla yaşadığınız problemlerde baş edemediğiniz zaman neler yapıyorsunuz?, Üstün zekâli ve yetenekli çocuklarıyla problem yaşayan ailelere önerileriniz nelerdir?, Sizce üstün zekâli ve yetenekli çocuklar toplumda nasıl algılanıyor?” Yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda demografik bilgilere ait 6 madde bulunmaktadır. Görüşme formunda velilerin demografik özellikleri ile ilgili soruların yanı sıra, üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmakla ilgili olarak karşılaştıkları güçlükler, çocuğun okula devamı ile ilgili karşılaşılan güçlükler, bu konulardaki beklenti ve çözüm önerileri de belirlenmeye çalışılmıştır.

3.3.2 Veri Analiz İşlemleri

Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak, nicel analizlerinin yapılmasında SPSS 17,0 Windows paket programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde öncelikle her alt probleme ait verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Kolmogorov Smirnov testi örneklem büyüklüğünün 50'den büyük olduğu durumlarda verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirleyen bir testtir (Köklü,2006; Innes,2007). Verilerin normal dağılım göstermesi için bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımında her iki grubun da normallik şartını sağlaması gerekir (Büyüköztürk, 2004).

Verilerin normal dağılım gösterdiği ve iki grubun karşılaştırılması gerektiği durumlarda bağımsız t testi ve İkiden fazla grubun karşılaştırıldığı ve her grubun bağımlı değişken üzerinde normal dağılım gösterdiği durumunda One Way Anova testi kullanılmıştır. Anova testinden çıkan farkların kaynağını test etmek için LSD (Least Significant Difference) analizi yapılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi olarak 0.05 dikkate alınmıştır. Nicel boyutta anket tekniği, nitel boyutta ise odak grup görüşmesi tekniği kullanılarak 5 maddelik açık uçlu yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilerin analizi ile yapılmıştır. Verilerin görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Çözümlemelerde görüşüne başvuru alan velilere birer kod numarası verilerek (V1, V2...) açıklamalar yapılmıştır.

Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmış ve gruba uygun olarak temalandırılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek maddeleri 1'den 5'e doğru giden beş seçenekli Likert tipi bir değerlendirme ölçeği haline getirilmiştir. Denemelik ölçeğin ön uygulaması 2017-2018 Öğretim Yılında Bursa ilinde üstün yetenekli çocuğu olan ve şans yoluyla seçilen 50 veliyle yapılmıştır. Ön denemeden sonra ölçek 95 kişilik gruba uygulanmıştır. Verilerin analizinde önce dağılımın homojen olup olmadığı Levene'nin Varyansların Homojenliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances) sonuçları incelenmiş ve varyansların homojenliği belirlendikten sonra t testi ve F testi yapılmıştır. F değerinin anlamlı olduğu

durumlarda, farklılığın hangi ortalamalardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan karşılaştırmalarda LSD (Least Significant Difference) testi uygulanmıştır.

3.3.3 Geçerlik ve Güvenirlik

Ölçme aracının yapı geçerliliği için faktör analizi ve alanında uzman 3 kişinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşüne başvurulmadan önce 18 madde hazırlanmış (yeterli-kısmen yeterli ve yetersiz olarak derecelendirilmiş) ve uzmanlar tarafından yetersiz görülen 3 madde çıkarılmıştır. Ölçme aracının güvenilirliğinin bir göstergesi olan iç tutarlılığını belirlemek için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmış ve 0, 87 olarak bulunmuştur.

3.4 Sınırlamalar

1- Bu araştırma Bursa ilinde bulunan PÜYED’de (Potansiyel Üstün Yetenekliler Derneği) üstün zekâlı çocuğu olan 95 veli ile yapılan görüşme formundan elde edilen veriler ve literatür taramasıyla sınırlıdır.

2- Araştırmadan elde edilen bulgular duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemlere yönelik yapılandırılmış görüşme formu ve 5’ li Likert tipi bir ölçeğin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3.5 Sayıtlar

1- Araştırmada örneklem olarak seçilen veliler, evreni yeterli düzeyde temsil etmektedir.

2- Araştırmaya katılan veliler kendilerine verilen anketleri cevaplamakta samimi ve gönüllüdürler.

3- Kullanılan ölçme aracıyla ve izlenen yöntemle araştırmanın amacına ulaşılabilir.

4- Araştırmaya katılan velilerin verdikleri yanıtlar, onların gerçek algılarını yansıtmaktadır.

Bölüm 4

Bulgular

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler cinsiyete göre değişmekte midir?

Tablo 2

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemler Onların Cinsiyetlerine Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik T- Testi Sonuçları.

Cinsiyet	N	X	s.s.	t	p
Kadın	66	45.8	9.1	-.712	524
Erkek	29	47.4	11.3		p>0.05 Anlamsız

Tablo 2 ‘deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler onların cinsiyetine göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçlarına göre kadın ve erkeklerin düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. ($t=-.712$, $p>0.05$).

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler çocuğun sınıf düzeyine göre değişmekte midir?

Tablo 3

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Okuduğu Sınıf Düzeyine Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Tablo 3 (devam)

Çocuğun sınıfı	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	p
Gruplararası	988.9	3	329.6		
Gruplar içi	8168.8	91	89.7	3.6	.015
Toplam	9157.8	94			

Tablo 3’deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemleri çocuklarının okuduğu sınıf düzeyine göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p < 0.000$ anlamlı).

Tablo 4

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Okuduğu Sınıf Düzeyine Göre Düşüncelerinde Farklılığın Hangileri Olduğunu Gösteren LSD (Least Significant Difference) Testi Bulguları

Çocuğun Okuduğu Sınıf	Ortalamalar Arası Fark	p	
Üçüncü sınıf	İkinci sınıf	-8.15	.003
Birinci sınıf	Üçüncü sınıf	5.94	.027
İkinci sınıf	Dördüncü sınıf	-5.94	.050
Birinci sınıf	İkinci sınıf	-2.21	.388
Birinci sınıf	Dördüncü sınıf	3.73	.212
Üçüncü sınıf	Dördüncü sınıf	-2.20	.472

Tablo 4'deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler çocuklarının okuduğu sınıf düzeyine göre düşüncelerinde farklılığın hangileri olduğunu gösteren LSD Testi bulgularında, çocuğu 3. Sınıfta okuyanlar ile 2. Sınıfta okuyanların ortalamaları arasında -8,15 fark bulunmuştur. 2. Sınıfların ortalama puanları (50,07) 3. sınıfların ortalama puanı (41,9) olarak görölmektedir. Bu fark 2.sınıflarda çocuğu olanların lehinedir.

3. Sınıfta okuyanlar ile 1. Sınıfta okuyanların ortalamaları arasında -11.17 fark bulunmuştur. 1. Sınıfların ortalama puanları (47.85) 3. sınıfların ortalama puanı (41.91) olarak görölmektedir. Bu fark 1.sınıflarda çocuğu olanların lehinedir.

2. Sınıfta okuyanlar ile 4. Sınıfta okuyanların ortalamaları arasında 5.94 fark bulunmuştur. 2. Sınıfların ortalama puanları (50.07) 4. sınıfların ortalama puanı (44.12) olarak görölmektedir. Bu fark 2.sınıflarda çocuğu olanların lehinedir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler çocuğun üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir örgün eğitim alıp almadığına göre değişmekte midir?

Tablo 5

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Çocuklarının Üstün Zekâlı ve Yeteneklilere Özel Bir Örgün Eğitim Alıp Almadığına Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Ders	Haftada	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	p
Kaç Saat Olmalı						
Gruplararası		590.06	3	196.6		
Gruplar içi		8567.7	91	94.1	2.089	.107
Toplam		9157.8	94			

Tablo 5’deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemleri çocuklarının üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir örgün eğitim alıp almadığına göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar görülmemiştir. ($p>0.05$ Anlamsız)

4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler anne babanın birlikte olup olmamasına göre değişmekte midir?

Tablo 6

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin (Anne Babanın) Birlikte Olup Olmamasına Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik T- Testi Sonuçları.

Birlikte Olup Olmama Durumu	N	X	s.s.	t	p
Anne Baba Birlikte	69	45.7	9.7		.322
Anne Baba Ayrı	26	48.0	10.0	-.995	$p>0.05$ Anlamsız

Tablo 6 ‘daki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin (anne babanın) birlikte olup olmamasına göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçlarına göre bayan ve erkeklerin düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. ($t-.995$, $p>0.05$).

4.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Anne babanın üstün zekâlı ve yetenekli çocuğuyla yaşadığı problemler anne babanın eğitim durumuna göre değişmekte midir?

Tablo 7

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemler Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Düşüncelerinde Farklılık Olup Olmadığına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları

Anne Aldığı Düzeyi	Babanın Eğitim	Kareler toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F	p
Gruplararası		1087.3	4	271.8		
Gruplar içi		8070.4	90	89.6	3.031	.021
Toplam		9157.8	94			

Tablo 7'deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler anne babanın eğitim durumuna göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir ($p < 0.000$ Anlamlı).

Tablo 8

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Anne Babanın Eğitim Durumuna Göre Düşüncelerinde Farklılığın Hangileri Olduğunu Gösteren LSD (Least Significant Difference) Testi Bulguları

Tablo 8 (devamı)

Anne Babanın Eğitim Durumu		Ortalamalar Arası Fark	p
İlkokul mezunu	Lise mezunu	8.3	.019
İlkokul mezunu	Lisans mezunu	7.5	.010
İlkokul mezunu	Lisansüstü mezunu	12.3	.009
Ortaokul mezunu	Lisansüstü mezunu	9.9	.041

Tablo 8'deki verilere göre duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler anne babanın eğitim durumuna göre düşüncelerinde farklılığın hangileri olduğunu gösteren LSD Testi bulgularında, çocuğı ilkokul mezunlarıyla ile lise mezunları arasındaki ortalamalar arasında 8.37 ilkokul mezunları lehine, ilkokul mezunlarıyla ile lisans mezunlarının ortalama puanları arasında 7.58 ilkokul mezunları lehine, ilkokul mezunları ile lisans üstü mezunlarının ortalama puanları arasında 12.30 ilkokul mezunları lehine, ortaokul mezunlarıyla lisans üstü mezunlarının ortalama puanları arasında 9.93 orta okul mezunları lehine farklar görülmüştür.

Tablo 9

Duyuşsal Problemleri Olan Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Çocukların Ailelerinin Yaşadığı Problemleri Belirlemeye Yönelik Maddelerin Frekans Ve Yüzdeleri

	Frekansı		%				
	n	Her zaman	Genelde	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman	
Çocuğumla iletişimde ona adil davranılmadığını düşündüğünde çatışma yaşıyoruz	5	15	34	25	16		
		5.3	15.8	35.8	26.3	16.8	
Çocuğumun ev içindeki kurallara uyma sürecinde problem yaşıyoruz	12	25	34	20	4		
		12.6	26.3	35.8	21.1	4.2	
İnsanların kendisini anlamadığını düşündüğünde öfkelenir ve tepki gösterir	1	12	25	34	23		
		1.1	12.6	26.3	35.8	24.2	
Çocuğuma verdiğim görevleri tamamlarken çok mükemmel yapmaya çalıştığı için ya sürekli erteler ya da hiç yapmaz istediği kadar güzel yapamazsa mutsuz olur	6	19	29	25	16		
		6.3	20.0	30.5	26.3	16.8	
Çocuğum okulda verilen ev ödevlerini yaparken hata yapma kaygısı taşıyor	19	26	20	24	6		
		20.0	27.4	21.1	25.3	6.3	
Çocuğum yaşadığı kişisel sorunlarında yüksek derecede duygusal yoğunluk yaşıyor	3	8	24	26	34		
		3.2	8.4	25.3	27.4	35.8	
Çocuğumun okulda	20	16	18	31	10		

anlaşılmasından kaynaklı yalnızlık yaşamayı bizimle olan iletişimini etkiliyor	%	21.1	16.8	18.9	32.6	10.5
Çocuğumun derslerde sıkıldığını söyleyerek okula gitmek istememesi konusunda sorun yaşıyoruz	n	25	21	17	9	23
	%	26.3	22.1	17.9	9.5	24.2
Çocuğumla toplum kurallarını sorgulamaktan kaynaklı sorunlar yaşıyoruz	n	17	23	20	26	9
	%	17.9	24.2	21.1	27.4	9.5
Çocuğumun akademik başarısı ile ilgili beklentilerim konusunda onunla sorunlar yaşıyorum	n	21	24	30	12	7
	%	22.1	25.3	31.6	12.6	7.4
Çocuğumun hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalıyorum	n	11	28	27	23	6
	%	11.6	29.5	28.4	24.2	6.3
Çocuğum geleceğiyle ilgili gerçekçi hedeflerine yoğunlaşmakta zorluk çekmektedir	n	14	28	20	20	13
	%	14.7	29.5	21.1	21.1	13.7
Çocuğum sosyal ortamlarda içe dönük davranır	n	24	17	27	23	4
	%	25.3	17.9	28.4	24.2	4.2
Çocuğum çok hareketlidir. Sürekli enerji doludur ilgisini çekecek bir etkinlik olmazsa yerinde durmaz ilgisini çeken şeylerle uğraştığında uzun süre hareketsiz kalabilir	n	5	16	22	31	21
	%	5.3	16.8	23.2	32.6	22.1
Zihinsel düşünme becerilerinin akranlarına göre daha üst düzeyde olması çocuğumun akranları tarafından dışlanmasına sebep olur	n	16	10	20	35	14
	%	16.8	10.5	21.1	36.8	14.7

Tablo 9 ‘daki maddelerin frekans ve yzdelereine bakıldığında, “Çocuğumla iletişimde ona adil davranılmadığını düşünğünde catisma yaşıyoruz”maddesine “Her Zaman” diyen 5 kişi %5,3, “Genelde” diyen 15 kişi %15,8, “Bazen” diyen 34 kişi %35,8, “Nadiren “diyem 25 kişi, %26,3, “Hiçbir zaman” diyem 16 kişi %16,8 görülmüştür.

“Çocuğumun ev icindeki kurallara uyma surecinde problem yaşıyoruz” maddesine “Her Zaman” diyem 12 kişi % 12.63, “Genelde” diyem 25 kişi % 26.3, “Bazen” diyem 34 kişi % 35.8, “Nadiren “diyem 20 kişi, % 21.1, “Hiçbir zaman” diyem 4 kişi % 4.2 görülmüştür.

“İnsanların kendisini anlamadığını düşünğünde ofkelenir ve tepki gösterir” maddesine “Her Zaman” diyem 1 kişi %11, “Genelde” diyem 12 kişi %12,6, “Bazen” diyem 25 kişi %26,3, “Nadiren “diyem 34 kişi, %35,8, “Hiçbir zaman” diyem 23 kişi %24,2 görülmüştür.

“Çocuğuma verdiğim görevleri tamamlarken çok mükemmel yapmaya çalıştığı için ya sürekli erteler ya da hiç yapmaz istediğı kadar güzel yapamazsa mutsuz olur” maddesine “Her Zaman” diyem 6 kişi %6,3, “Genelde” diyem 29 kişi %30,5, “Bazen” diyem 19 kişi %20, “Nadiren “diyem 25 kişi, %26,3, “Hiçbir zaman” diyem 16 kişi %16,8 görülmüştür.

“Çocuğum okulda verilen ev ödevlerini yaparken hata yapma kaygısı taşıyor” maddesine “Her Zaman” diyem 19 kişi %20, “Genelde” diyem 26 kişi %27,4, “Bazen” diyem 20 kişi %21,1, “Nadiren “diyem 24 kişi, %25,3, “Hiçbir zaman” diyem 6 kişi %6,3 görülmüştür.

“Çocuğum yaşadığı kişisel sorunlarında yüksek derecede duygusal yoğunluk yaşıyor” maddesine “Her Zaman” diyem 3 kişi %3,2, “Genelde” diyem 8 kişi %8,4, “Bazen” diyem 24 kişi %25,3, “Nadiren “diyem 26 kişi, %27,4, “Hiçbir zaman” diyem 34 kişi %35,8 görülmüştür.

“Çocuğumun okulda anlaşılmasından kaynaklı yalnızlık yaşaması bizimle olan iletişimini de etkiliyor” maddesine “Her Zaman” diyem 20 kişi %21,1, “Genelde” diyem 16 kişi %16,8, “Bazen” diyem 18 kişi %18,9, “Nadiren “diyem 31 kişi, %32,6, “Hiçbir zaman” diyem 10 kişi %10,5 görülmüştür.

“Çocuğumun derslerde sıkıldığını söyleyerek okula gitmek istememesi konusunda sorun yaşıyoruz” maddesine “Her Zaman” diyem 25 kişi %26,3,

“Genelde” diyen 21 kişi %22,1, “Bazen” diyen 17 kişi %17,9, “Nadiren “diyen 9 kişi, %9,5, “Hiçbir zaman” diyen 23 kişi %24,2 görülmüştür.

“Çocuğumla toplum kurallarını sorgulamaktan kaynaklı sorunlar yaşıyoruz” maddesine “Her Zaman” diyen 17 kişi %17,9, “Genelde” diyen 23 kişi %24,2, “Bazen” diyen 20 kişi %21,1, “Nadiren “diyen 26 kişi, %27,4, “Hiçbir zaman” diyen 9 kişi %9,5 görülmüştür.

“Çocuğumun akademik başarısı ile ilgili beklentilerim konusunda onunla sorunlar yaşıyorum” maddesine “Her Zaman” diyen 21 kişi %22,1, “Genelde” diyen 24 kişi %25,3, “Bazen” diyen 30 kişi %31,6, “Nadiren “diyen 12 kişi, %12,6, “Hiçbir zaman” diyen 7 kişi %7,4 görülmüştür.

“Çocuğumun hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalıyorum” maddesine “Her Zaman” diyen 11 kişi %11,6, “Genelde” diyen 28 kişi %29,5, “Bazen” diyen 27 kişi %28,4, “Nadiren “diyen 23 kişi, %24,2, “Hiçbir zaman” diyen 6 kişi %6,3 görülmüştür.

“Çocuğum geleceğiyle ilgili gerçekçi hedeflerine yoğunlaşmakta zorluk çekmektedir” maddesine “Her Zaman” diyen 14 kişi % 14,7, “Genelde” diyen 28 kişi % 29,5, “Bazen” diyen 20 kişi % 21,1, “Nadiren “ diyen 20 kişi, % 21,1, “Hiçbir zaman” diyen 13 kişi % 13,7 görülmüştür.

“Çocuğum sosyal ortamlarda içe dönük davranır” maddesine “Her Zaman” diyen 24 kişi % 25,3, “Genelde” diyen 17 kişi % 17,9, “Bazen” diyen 27 kişi % 28,4, “Nadiren “ diyen 23 kişi, % 24,2, “Hiçbir zaman” diyen 4 kişi % 4,2 görülmüştür.

“Çocuğum çok hareketlidir. Sürekli enerji doludur ilgisini çekecek bir etkinlik olmazsa yerinde durmaz ilgisini çeken şeylerle uğraştığında uzun süre hareketsiz kalabilir” maddesine “Her Zaman” diyen 5 kişi % 5,3, “Genelde” diyen 16 kişi % 16,8, “Bazen” diyen 22 kişi % 23,2, “Nadiren “ diyen 31 kişi, % 32,6, “Hiçbir zaman” diyen 21 kişi % 22,1 görülmüştür.

“Zihinsel düşünme becerilerinin akranlarına göre daha üst düzeyde olması çocuğumun akranları tarafından dışlanmasına sebep olur” maddesine “Her Zaman” diyen 16 kişi % 16,8, “Genelde” diyen 10 kişi % 10,5, “Bazen” diyen 20 kişi % 21,1, “Nadiren “ diyen 35 kişi, % 36,8, “Hiçbir zaman” diyen 14 kişi % 14,7 görülmüştür.

Her zaman, Genelde ve Bazen cevabını verenlerin toplamına bakıldığında;

- Görev tamamlamada **mükemmeliyetçi olma** maddesine katılanların toplam yüzdesi %56.8'dir.
- **Hata yapma kaygısı duyma** maddesine katılanların toplam yüzdesi %68.5'dir.
- Yüksek **duygusal yoğunluk** yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi %36.9'dur.
- İletişimde **adil davranılmadığını** düşündüğünde çatışma yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi % 55.1'dir.
- Ev **kurallarına uyum** sürecinde problem yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi % 74.7'dir.
- **Anlaşılmadığında** öfkelenir ve tepki gösterme maddesine katılanların toplam yüzdesi % 49.9'dur.
- **Anlaşılmadığında yalnızlık yaşama** maddesine katılanların toplam yüzdesi %58.8'dir.
- **Derslerde sıkılıp okula gitmek istememe** maddesine katılanların toplam yüzdesi %66.3'dür.
- **Toplum kurallarını sorgulamadan** kaynaklı sorunlar yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi % 63.2'dir.
- Akademik **aile beklentilerine** karşı sorunlar yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi % 79'dur.
- **Hayatı sorgulamaya** yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalma maddesine katılanların toplam yüzdesi %69.5'dir.
- Geleceğe dönük **gerçekçi hedeflere yoğunlaşmakta(motivasyon)** zorluk çekme maddesine katılanların toplam yüzdesi % 65.2'dir.
- Sosyal ortamlarda **içe dönük davranma** maddesine katılanların toplam yüzdesi % 71.2'dir.
- **Çok hareketli olma** maddesine katılanların toplam yüzdesi % 45.5'dir.
- **Bilişsel düşünme becerilerinin akranlarına göre üst düzeyde olmasının** dışlanma nedeni olma maddesine katılanların toplam yüzdesi % 48.4'dür.

Tablo 10

Çocuğunuzla En Çok Hangi Durumlarda Problem Yaşıyorsunuz?	Frekansı
Bir şeyi takıntı haline getirdiğinde	8
Anlaşılamadığı ve kurallara uyulmadığında ve verilen söz tutulmadığında	6
Kendi kabul etmediği ya da yapmak istemediği bir şeyi yapması konusunda	6
Hata yaptığının söylenmesi durumunda	5
Bilgisayar oyunları	2
Sorumluluklarını yerine getirmesi	3
İsteddiği birşey olmadığında	2
Dikkatini toplamama, acele cevap vermek	1
Lider ve kural koyucu olma özelliği	6
Zamanlama	4
Duygusal anlamda	2
Yemek yeme ve uyku uyuma	3
Genellikle ortamlarda geride durmayı tercih ediyor, özelliklerini göstermeyi umursamıyor, hiç hırslı değil	1
Kardeş kıskançlığı	5
Aşırı duyarlı olduğu konularda iletişim kopukluğu yaşayabiliyoruz, düzen konusunda fazla rahat ve kural tanımadığı zamanlarda sorun yaşayabiliyoruz	1
Zaten bildiğini düşündüğü için ders çalışmak istememesi	1

Tablo 10 (devamı)

Asiri duygusal olması sıkıntılarını ağlayarak dile getirmesi	2
Çok istediği bi şeyde bile yapamadığını fark ettiğinde sinir krizi gecirecek şekilde öfkelenmesi ve sonunda vazgeçmesi	1
Beslenme problemi	2
Hata yaptığında yada bir şeyi bilmediğinde ağlaması	2
Yanlış yapılan bir şey gördüğünde ısrarla o kişiye anlatması, özgür hissetmediği ortama tahammül edemeyisi, bir sorunu çözmek için tek başına mücadele etmeyip hemen yardım istemesi	1
Özetle sabır-irade-mucadele sorunumuz var diyebilirim	1
Kardesiyle olan kavgaları ve kurallara uymayan insanlara olan ofkesi Sorumluluklarını yerine getirirken çok fazla zaman harcaması noktasında sorun yaşıyoruz.	5
Aşırı duygusal ve mükemmeliyetçi sorumluluklarını yerine getirme konusunda kuralları kendi belirlemek istediği için bizim dediğimizi yapmak istemez	1
Empati kurmakta zorlanması kaygılı olması detaycı olması herkesten bunu beklemesi, okulda yaşadığı sıkıntıları bir türlü atlatamaması	1
Alması gereken eğitimi alamaması çok fazla kitap okuması duygusal olarak zayıf olması	1
Deney ve bilime çok meraklı ve istediği malzemeleri bulabileceği bir ortam bulamıyorum.	1
Mükemmeliyetçiliği ve herşeyin istediği gibi yapılmasını istemesi doğrularından vazgeçmiyor hareketini kontrol altına alamadığımız ve çok duygusal olduğu zamanlarda	1
Kurallar ve neden konuldukları konusunda anlaşıyoruz. Adil olmadığını ve çok kural olduğunu düşünüyor, sorumluluklarını yerine getirmede zamanını doğru kullanmaması daha çok negatif algısının olması çoğu durumu olumsuz olarak ve kendine tehdit olarak	1

Tablo 10 (devamı)

değerlendirmesi duygularını rahatça ifade edememesi genelde mantigina yatmayan konularda catisma yaşıyoruz.	
Kurallar konusunda, ben en iyiyim, en güzel ben yaptım, ben bunu biliyorum. Fazla uzatma anlatacaklarını kısa kes. Tekrar tekrar aynı şeyi anlatma anladım	1
Yeni kişiler ve yeni ortamlarda kuldaki öfke patlamaları nedeniyle televizyon, bilgisayar ve cep telefonlarını kullanma saatleri ile ilgili sıkıntı yaşıyoruz	2
Hiçbir durumda kurallı davranışları kabul etmediğinde Problem Yaşamıyoruz	4
Çok problem yaşıyorum diyemem birbirimizi anlıyoruz. Çocuk gibi değil birey gibi davrandığımız için her sorunu rahatlıkla aşıyoruz. hatta sorunsuzluk olarak yaşıyoruz	1
Düzenli olarak psikolog gözetiminde devam ediyoruz. Herhangi bir durumda onunla sürekli iletişim halindeyiz.	1
Beklentilerine karşılık verememe durumunda, hareketli, kural uygulamada, kardeşine kötü davrandığı zamanlar	1
Uykuya direnme	5
Okulda derse katılmama, evde ödev yapmama, okumayı sevmemesi, onun kontrolü dışında olan hemen hemen her konuda.	1
Kural koymak, aşırı duygusal tepki vermesi, düzenli, planlı çalışması	3
Toplam	95

Yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamında velilere “Çocuğunuzla En Çok Hangi Durumlarda Problem Yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Tablo 10’da görüldüğü üzere velilerin %15,7’si aşırı duyarlılık; % 13,5’i kuralları sorgulama; %22,1’i sorumlulukları yerine getirme; %17,9’u mükemmeliyetçilik cevaplarını vermiştir.

V29: “Kurallar ve neden konuldukları konusunda anlayamıyoruz. Adil olmadığını ve çok kural olduğunu düşünüyor, sorumluluklarını yerine getirmede zamanını doğru kullanmaması daha çok negatif algısının olması çoğu durumu olumsuz olarak ve

kendine tehdit olarak değerlendirmesi duygularını rahatça ifade edememesi genelde mantigina yatmayan konularda catisma yaşıyoruz.” V38: “Kurallar konusunda, ben en iyiyim, en güzel ben yaptım, ben bunu biliyorum. Fazla uzatma anlatacaklarını kısa kes. Tekrar tekrar aynı şeyi anlatma anladım.” V12: “Cok istedigini bi seyde bile yapamadığını fark ettiginde sinir krizi gecirecek sekilde ofkelenmesi ve sonunda vazgecmesi.”

Tablo 11

Size Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bir Çocuğa Sahip Olmanın En Zor Yanı Nedir?	Frekansı
Beni çok zorlayacak bişeyle karşılaşmadım	1
Aşırı derecede hassas ve kuralcı olup bunu bütün duyguları zirvede yaşaması öfke sevinç yada üzüntü ortası yok	3
İkna etmek zor. Genel olarak yorucu bir çocuk	6
Onun için doğru eğitim şeklinin ne olduğu konusunda emin olmamak onu takip etme ve duygusal olarak izleme konusunda	1
Yaşadığımız ülkenin şartlarının üstün çocuklara elverişli olmaması	8
Çaresiz hissetmek	
Kişiyeye Özel Öğrenme Tekniklerinin Uygulanmayışı	5
İkna etmek	3
Sakin kalması kurallara uyması	1
Akademik anlamda sorunlar yaşayabilmemiz, çoğu zaman nasıl davranacağımızı bilememek, onunla anlaşabilmek, ona yetememek	5
Fazla hareketli olduğu zamanlarda ona yetişememek sürekli öğrenme isteğine yetersiz kalma düşüncesi	4
Okullarda farklı eğitim uygulanmaması	4
Bildiğini düşündüğü için karşısına çıkan sorunu önemsememesi.	1
Öğrenmek istediği konu hakkında ince ayrıntılara girerek soru sorması ve verilen cevaptan memnun olmaması.	

Tablo 11 (devamı)

Eğitim kurumu bulma	5
Sorularına yetebilmek, verdigim cevapların birbiriyle celismemesi için dikkatli olmak, merak duygusuna ayak uydurabilmek, ofke patlamaları yasaması	1
Çocuğumun sayısal ve görsel zekâsı diğer zekâ türlerine göre daha yüksek. Sözelde sorun yaşıyoruz okuması ve konuşması yeterince seri ve akıcı değil. Bunun dışında çok farklı bir durumu yok. Başka bir zorluğunu yaşamadım.	1
Diğer insanlardan farklı düşünmeleri olaylara farklı yaklaşımlarını insanların anlamaması ve çok kolay yargılama yapmaları, okul hayatında yasadığı zorluklar	1
24 saat onun sorularına cevap vermek zorunda olmanız ve onu kitaplardan başka hiçbir şeyin mutlu edememesi bu yüzden evimizde 700 den fazla yaşından çok üst düzey kitapları var	1
Evde birebirde çok fazla sorun yaşamıyorsunuz fakat okulda onu anlayacak arkadaşlarının olmaması, onun sevdiği şeyleri anlatacağı arkadaşlarının olmaması ve arkadaş edinememesi en büyük problem	1
Mükemmelliyetçiliği ve aşırı hassasiyet, eğitim ve anlaşılama	7
Sürekli birşeyleri öğrenme ve keşfetme merakı. Biz ailelerin de buna yetememesi, onun nasıl düşündüğünü ve olaylara olan bakış açısını bilmemekten dolayı iletişimi yönlendirememek. Ve de birşeyleri yanlış yapma kaygısı yaşamak	1
Duygusal tatminde zorlanma farklı bakış açısı nedeniyle daha dikkatli olmak zorunda kalma duygusal yanını doyurabilme eğitim sisteminin hoyratlığı, vereceğiniz cevaplardan bazen emin olamamak ve bazı konularda ikna etme gerekliliği ve mükemmelleyetçi olması ve sürekli takdir görmek istemesi, nasıl davranacağını bilememek, ona ayak uyduramamak	1
Yoğun çalışma hayatından dolayı ona uygun eğitimi vermek için yeterli zaman bulamamak	4

Tablo 11 (devamı)

Zor yanı yoktur. Farklılaştırmak ilk eğitimcilerin ve ailelerin hatası oluyor. Desteklemek herkesin görevidir. Onun hakkında çok fazla bilgiye sahip olamamak ve farkındalıklarının farklı olması en zor yanı sanırım	1
Gelecek endişelerim, mantikli cevabi hep var, dikkat eksikliğine destek olabilmek oldukça zor. Bir de herşeyin en iyisini kendisinin yapması gerektiği fikrinden uzaklaştırmak.	1
Cocuga yetememek	6
Kurallar	7
Şunu özellikle belirtmek isterim ki çocuğumun üstün zekâdan ziyade üstün potansiyeli olduğunu düşünüyorum. Yapamadığı zaman yaşadığı başarısızlık duygusunu inun üstünden atmak zorluyor	1
Anlaşılamamak sanırım sürekli çocuğunuz destek almalı diye feedback almak, verdiğiniz cevapların ve davranışların onu nasıl etkileyeceğini bilememek, yönergelere uymaması ve herşeye itiraz edip direnmesi karşısında çaresiz kalmak, mental pozitif tepkilerinin fazlalığı, çoğunlukla yetişkin olarak algılanmasına ve normal çocuklara gösterilen toleranstan mahrum kalmasına sebep oluyor. bu da ebeveyn çocuk ilişkisini en çok zorlayan konuların sebebi oluyor.	1
Duygusal ihtiyaçlarını beklentilerini karşılamak	4
Doğru yaklaşım uygulanırsa hiçbir problem olmaz	4
Sorunun hep beklemediginiz yerden gelmesi, sorularına yetersiz kalmak onumln bakış açısından düşünememek, çoğunlukla haklı çıkması	1
Ona yetememe kaygısı duyuyorduk önceden ama artık bilgiye biryerlerden ulaşabilmenin kolaylığı ve kendisinin araştırarak bulması gerektiğini aşlamak biraz olsun bizleri rahatlatıyor	1
Çok sosyal, mutlu ve pozitif bir kişiliği olduğu için işin açıkçası özellikle üstün potansiyelli bir çocuğumuzun olması bizlere çok zor gelmedi. Ama birşeylere ikna olmadığında veya yapılmasını istediği ama bizim izin vermediğimiz konularda ikna edilme arzusu bazen	1

Tablo 11 (devamı)

sabrimızı sınıyor!

Toplam

95

Velilere, “Sizce Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Bir Çocuğa Sahip Olmanın En Zor Yanı Nedir? “ sorusu sorulmuştur. Tablo 11’de görüldüğü üzere velilerin %35,7’si eğitim imkanı; %35,8’i çocuklarının sorularına yetememe cevaplarını vermiştir.

V20: “Sürekli birşeyleri öğrenme ve keşfetme merakı. Biz ailelerin de buna yetememesi, onun nasıl düşündüğünü ve olaylara olan bakış açısını bilmemekten dolayı iletişimi yönlendirememek. Ve de birşeyleri yanlış yapma kaygısı yaşamak.”
V17: “24 saat onun sorularına cevap vermek zorunda olmanız ve onu kitaplardan başka hiçbir şeyin mutlu edememesi bu yuzden evimizde 700 den fazla yaşından çok üst düzey kitapları var.” V9: “Akademik anlamda sorunlar yaşayabilmemiz, çoğu zaman nasıl davranacağımızı bilememek, onunla anlaşabilmek, ona yetememek.”

Tablo 12

Çocuğunuzla Yaşadığınız Problemlerde Baş Edemediğiniz Zaman Neler Yapıyorsunuz?

Uzaklaşıyorum (çünkü çok sinirleniyorum	2
Sakin ve tepkisiz olursam duruluyor yoksa iş daha kötüye gidiyor sarpa sarıyor	4
Konuşuyoruz	5
Uzmana ya da onu uzun zamandır tanıyan Bilsem felsefe hocasına başvuruyorum, açık açık konuşuyoruz ya da, ablasıyla konuşturuyorum	1
Zaman tanıyorum detaylı araştırma yapmaya çalışıyorum	3
Yardım almaya çalışıyorum	4
Öğretmen veya uzman desteğine başvuruyoruz	9
Destek alırım	5

Tablo 12 (devamı)

Düşünmesini sağlamaya çalışıyorum, sorunu anlatıp, kibar bir dille çözüm arıyoruz	2
Üstüne gitmiyorum kendi haline bırakıyorum	6
Duygularına yönelip onu anlamaya çalışarak ve bunu ona hissettirerek psikologdan yardım alıyorum.	2
Henüz böyle bir durumla karşılaşmadım	2
"Sen olsan cocugunun böyle bir durumu olsa ne yapardın" diye ona soruyorum. Genelde beklentisini anlamış ve yapmam gerekeni bulmuş oluyorum ikna etmeye çalışıyorum yada ödül veya ceza yoluna gidiyorum	1
Anlaşma yolları arıyorum, sorumluluklarını ısrarla hatırlatıyorum yapmazsa mahrum bırakma yoluna başvuruyorum veya kendi haline bırakıyorum.	3
Oturup uzun uzun ve anlaşılır şekilde konuşurum	5
Ortamdan uzaklaşıyorum. Önce kendim sakinleşmeye çalışıyorum. Sakinleştiren sonra mantıklıca oğlumla konuşmaya ve konuyu tartışmaya açıyorum.	1
Kendi kendime sinirleniyorum ama ona belli etmemeye çalışıp onun istegine bırakıyorum	6
Psikologuna danisiyorum ama yine de çözümleri kendim bulmak zorundayım, mutlaka bir çözüm bulmaya çalışıyoruz.	5
Sakinleşmesini bekliyorum ve konuşacak duruma geldiğinde konuşuyoruz eğer hala devam ediyorsa bir hikaye kahramanı üzerinden aynı olayı anlatıyorum Bir şekilde uzlaşıyoruz.	1

Tablo 12 (devamı)

Ailemle konuşarak ne yapılabilirini tartışırız, çeşitli uzman görüşleri okurum. En son kendimize uygun olduğunu düşündüğümüz yöntemi uygulamaya çalışırız.	1
Kimi zaman tekrar deniyorum kimi zaman uzaklaşarak onun hazır olmasını bekliyorum kimi zaman hatırlatma yapıp sorumluluğu ona bırakıyorum	3
Ondan uzaklaşıyorum. Surat asıyorum. Onu dinlemiyorum. Konuyu kapatıyorum. Bir süre konuşmuyorum. İkimizde sakinleşince konu üzerinde konuşup ortak karar alıyoruz. Konu uzarsa veya ertesi güne kalırsa ben ya unutmuş gibi davranıyorum ya da hiçbirsey olmamış gibi yaklaşıyorum. Onun benimle iletişime geçmesini bekliyorum. Bana yaklaştığında öpüp sarılıyorum. Onu çok sevdiği söylüyorum. Konuyu açarsa konuşup ortak karar alıp problemi çözüyoruz.	1
Kuralları kesin uygulamaya çalışıyorum, aşırı tepki verdiğinde teknolojik cihazlarla ilgilenme süresinden 10 dk kesiliyor, yanlış olduğunu bilsem dahi bazen yapmak durumunda kalıyorum	1
Onu sakin bırakıp daha sonra uzun uzun konuşuyorum. Önceden bir kalıba sokma çabam vardı fakat bunu başaramıyacağımı anladığım için bir süre düşünüp onun tarafından bakmaya çalışıyorum. Daha sonra neden böyle davrandığımı sorguluyorum. Böyle olduğunda kendine göre haklı cevaplar verdiğini anlıyorum. Sonra fakat, haklısın, ama gibi cümleler kullanarak onunda bizi anlamasını bekliyorum.	1
Bu soruya yorum yapabilecek herhangi bir durum ile karşı karşıya kalmadım. Ama kendinin üstün zekâlı olduğunun farkında olmaması için çaba sarf ediyoruz. Çünkü bunun farkında olduğu için düzenli ve prensipli ders çalışma sağlamıyor. Hep ben nasıl olsa bunu cozerim hissiyatı ile yaşıyor.	1
Onu dinlemeye veya durup o an ne yapmak isterse onu yapmasına izin	1

Tablo 12 (devamı)

veririm ama konuşarak ve ikna ederek çözeriz bir çok konuyu

Avazım çıktığı kadar bağıyorum	1
Konuşarak rahatlatmaya çalışıyorum	5
Konuşuyorum rahatlatmaya çalışıyorum, toplantı yapıp detaylı konuşuyoruz	2
Okul rehberlik biriminden yardım alıyorum	3
Çaresiz kalıyorum	3
Sakinleşmeye çalışarak ona mantıklı sebeplerle açıklama yapmaya çalışıyorum	4
Öncelikle sakinleşebilmek için odalarımıza geçerek bir süre yalnız kalmamız gerektiğini ve sonra yeniden konuyla ilgili görüşebileceğimizi söylüyorum. Bir de kontrol edilmekten hoşnut olmadığı zamanlarda ona biraz nefes hakkı bırakıyorum ve onu baskıda hissettirecek şeylerde uzak kalıyorum. Buna evde ödev yaptırmak da dahil	1
Toplam	95

Çocuğunuzla Yaşadığınız Problemlerde Baş Edemediğiniz Zaman Neler Yapıyorsunuz? sorusu sorulmuştur. Tablo 12’de görüldüğü üzere velilerin % 31,5’i uzman desteğine başvuruyorum; %20,8’i bir süre sakinleşmesi için çocuğuma zaman veriyorum; % 21’i konuşarak çözmeye çalışıyoruz; %7’si ceza yöntemi uyguluyorum cevaplarını vermiştir.

V22: “Ondan uzaklaşıyorum. Surat asıyorum. Onu dinlemiyorum. Konuyu kapatıyorum. Bir süre konuşmuyorum. İkimizde sakinleşince konu üzerinde konuşup ortak karar alıyoruz. Konu uzarsa veya ertesi güne kalırsa ben ya unutmuş gibi davranıyorum ya da hiçbirşey olmamış gibi yaklaşıyorum. Onun benimle iletişime geçmesini bekliyorum. Bana yaklaştığında öpüp sarılıyorum. Onu çok sevdiği söylüyorum. Konuyu açarsa konuşup ortak karar alıp problemi çözüyoruz.” V72:

“Okul rehberlik biriminden yardım alıyorum.”V64: “Öğretmen veya uzman desteğine başvuruyoruz.”

Tablo 13

Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklarıyla Problem Yaşayan Ailelere Önerileriniz Nelerdir?	Frekansı
Sabırlı olmak gerekir	9
Tadını çıkartıp sabırlı olsunlar	1
Sakin olup ve onların mükemmel olmadığını aynı zamanda çocuk olduklarını unutmamalarını	4
Kaygıları yüksek, hayal güçleri çok zengin, sıkıntılı zamanlarda aileleri biraz rahatlamalarını bekledikten sonra sakince, hayattan örnekler vererek konuşabilirler, bazen çok da farklı olmadıklarını bilmek, bazense farklı olduklarını bilmek onları rahatlatıyor	1
Uzun zaman harcamak gerekse de çocukla bariyersiz iletişim için onu konuşmaya ikna etmek ve çözüm bulunamadığında uzmana başvurmaktan kaçınmamak	2
Çocukla açık ve net iletişim	3
Sıradan bir çocuk olarak düşünmeli	2
Onları anlamaya çalışırken, kendilerini de doğru anlatmalarının çok büyük fayda sağlayacağını düşünüyorum	2
Bilemiyorum	2
Eğer tespit edebilirlerse ilgi alanını tespit etme	2
Yardımlarını alabilirler, ilgili kitaplar okuyabilirler	3
Çocuklarını anlamaya çalışsınlar	5
Profesyonel yardım almaları	7

Tablo 13 (devamı)

Nasil başarılılar bilmiyorum ama ellerinden geldigince anlayisli olmaya calismalari ve muhakkak destek almaları.	2
Arastirmak, öğrenmek, gelişmek. Biz bilmeden onların sorularına ve sorunlarına yetemeyiz, uzman desteği almalı, Eğitim programlarına göndermeli cesitli sosyal aktivitelere yollayip zamanini verimli gecirmeli ve ne olursa olsun yaninda oldugunu desteği oldugunu hissettirmeli	1
Çocukların vaktini en verimli şekilde geçirebileceği sporsal ve kültürel aktiviteler öneririm	2
Kendileri gibi üstün yetenekli bireylere sahip olan ailelerle iletişim kurmaları	2
Çocuklarını anlayabilmek için bol bol kaynak okuyup bilgi edinmek	3
Anneler mutlaka çocuklarının bitmek bilmeyen sorularına cevap vermeli bilmiyorsa da beraber araştırmalı. Yaş seviyesine uygun kitaplar okumalı diye direktmemeli. Bırakın onlar kendi eğitimlerini diledikleri gibi yapsınlar	1
Sabretmek ve anlayış zaten hayat onlar için yeterince zor	2
Çok okumak araştırmak	2
Çocuğun duygu ve düşüncelerine, bireyselliğine saygı duymaları gerek. Eğer kendileri çözemezlerse destek almalılar.	1
Sabırlı olmak farklı deneyimler yaşamasına olanak sağlamak duygularının farkında olabilmek ve onun kendini ifade etmesini dedtekleme	1
Bilmiyorum	3
Çocuklarını dinlesinler. Ne istediklerini anlamaya çalışsınlar. Problem yaşadıkları konuda inatlaşmasınlar. Ortak karar alsınlar, benimde öneriye ihtiyacım var	1
Onlarla kaliteli uzun zaman geçirsinler	3

Tablo 13 (devamı)

Çocukların hayal güçleriyle alay etmesinler. Onlara inansınlar ve iletişim kursunlar	1
Kesinlikle diğer çocuklarla bir tutmamak, onların dünyasından bakmaya çalışmak, kesinlikle bir kalıba sokmaya çalışmamak ki olmuyo zaten çok kararlılar ve kendilerinden çok emin oldukları için kabul etmiyorlar iletişim daha ters bir hal alıyor. En önemlisi bunun böyle olduğunu kabul etmek.	1
Çocuklarını gerçekten dinlemeleri ne istediklerini duymaları nereye baktıklarını görmelerini tavsiye ederim	2
Onların gerçekten çocuk değil birey olduğunufarkında olmaları. Kararlarına saygılı ve destekleyici olmaları gerekmekte.	1
Kendilerini geliştirmeye çalışmaları	2
Sonuçta zekâ düzeyi ne olursa olsun çocuk olduğunu unutmamalılar	1
Uzman ve bu konu ile ilgili kurumlardan destek almaları	7
İşe yarar bir fikrim olsa sanırım kendim kullanırdım	1
Hayatta ve akıllı kalmaları için çalışmalı. Nasıl olması gerektiği konusu ihmal edilmemeli, ancak ilişkiler sadece bunun üzerine bina edilmemeli. Gerisini Allah'a ve kendisine bırakmalı.	1
Çocukla güzel zaman geçirmek ve aynı zamanda çocuk olduğunu unutmamak, onların bir çocuk olduğunu unutmayın ve onlarla empati kurmaya çalışın, kesinlikle kendisi gibi olan bireylerle aynı ortamı paylaşmalı	1
Adil olun, asla yalan söylemeyin, sözlerinizi tutun, empati kurun, onun da birey olduğunu kabul edin	3
Onları dinlemeyi öğrenin	4
Çocuğunuza beklentilerinizi göstermeyin	1
Çocuklarıyla problem yaşayan ailelerin çoğunda gördüğüm şey genellikle kendilerinin de problemlili olması oldu. Bu gibi	1

Tablo 13 (devamı)

durumlarda kendilerinin muhakkak bir profesyonel destek almalıdır. Ya da çocuğu çok iyi tanıyamamakla ilintili problem yaşanabiliyor ki bizim yaşadığımız problem bu yönde oldu daha çok. Bir danışman yardımı ile sorunun ne olduğunu bilmemiz, onunla ilintili sorunun da nasıl üstesinden gelinebileceğini de doğurmuş oldu. Yani en önemli önerebileceğim şey, her türlü konuda destek almaktan çekinmemek gerektiği yönünde olabilir. Eğitim konusunda, üstünlere yönelik eğitim programı düzenleyen bir kurum bulmak, bulunamıyorsa, buna aile tarafından zenginleştirilmiş içeriklerde (çocuğun ilgi alanlarına yönelik) farklı kurslar ve kaynaklar yarartmak olabilir. Çünkü bu şekilde beslenmediklerinde, bir süre sonra kendisinin düşündüğü şeylerin gereksizliğine kapılabilirler.

1

Toplam

95

Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklarıyla Problem Yaşayan Ailelere Önerileriniz Nelerdir? Sorusu sorulmuştur. Tablo 13’de görüldüğü üzere velilerin % 11,5’i çocuk olduğunu unutmamak gerekir; %15,7’si sabırlı olmak gerekir; %10,8’i çocuklarının ilgi alanlarının belirlenmesi gerektiğini; % 8,4’ü üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ihtiyaçları konusunda araştırma yapmaları gerektiğini; %3.9’u beklenti ve kaygıların çocuğa yansıtılmaması gerektiğini söylemiştir.

V68:” *Çocuklarını anlayabilmek için bol bol kaynak okuyup bilgi edinmek.*”V42:” *Çocuğun duygu ve düşüncelerine, bireyselliğine saygı duymaları gerek. Eğer kendileri çözemezlerse destek almalılar.*” V24:” *Çocuklarını gerçekten dinlemeleri ne istediklerini duymaları nereye baktıklarını görmelerini tavsiye ederim.*” V10: *“Sonuçta zekâ düzeyi ne olursa olsun çocuk olduğunu unutmamalılar.”*V33:” *Çocuğunuza beklentilerinizi göstermeyin.*”V41:” *Eğitim konusunda, üstünlere yönelik eğitim programı düzenleyen bir kurum bulmak, bulunamıyorsa, buna aile tarafından zenginleştirilmiş içeriklerde (çocuğun ilgi alanlarına yönelik) farklı kurslar ve kaynaklar yarartmak olabilir. Çünkü bu şekilde beslenmediklerinde, bir süre sonra kendisinin düşündüğü şeylerin gereksizliğine kapılabilirler.”*

Tablo 14

Size Üstün Zekâh ve Yetenekli Çocuklar Toplumda Nasıl Algılanıyor?	Frekansı
Hareketli yaramaz	3
Yaramaz enerjik ve beklentinin yüksek olması sürekli yüksek performans göstermeleri bekleniyor yani işin özü çıtanın hep yüksek tutulup hata yapamaz gibi algılanması malesef ve en çokta ilk okul döneminde sınıf öğretmenleri tarafından	1
Benimkiler inatçı, sorgulayıcı ve sınırları zorlayan çocuklar diğerleri nasıl bilemiyorum	1
Bu kavram toplumda çok sıradanlaştığı ve herkes çocuğu için öyle olduğunu düşündüğü için ben bunu öğretmenleri Dışında kimseyle paylaşmıyorum. Ancak bunun anlatılmadığı ortamlarda yaramaz ya da aşırı hareketli olarak algılanıyor	2
Biraaz farklı söylememek daha doğru bence işleri herkes için kolaylaştırıyor farklı demek daha doğru geliyor	1
Gıpta eden kesim de var, sorunlu olduklarını düşünen de.	1
Anlaşılamıyor ve kıskanılıyor bence	3
Gereğinden fazla üstün, hiç çocuk gibi davranmaması gereken küçük birer deha gibi	4
Toplum tarafından çok akıllı oldukları fakat yaptıkları, uğraşları ve hayalleri doğrultusunda boş işlerle uğraşıyorlarmış izlenimi veriyorlar	2
Zor cocuk	6
Bu tür çocukların sanki süper güçlermiş gibi herşeyi yapmaları bekleniyor	5
Toplum bence bu alanda bilgisiz. Okullar bile bu tarz çocuklardansa normal cocukları tercih edıyor bir noktada sorunsuz insan istiyor cunku bu cocuklar daha cok emek istiyor.	1

Tablo 14 (devamı)

Çocuklara yetebilmek adına öğretmenin bile daha çok çalışması lazımkı eğitim müfredatı yoğun olduğuniçin ugrasma fırsatı bulamıyor	
Yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşünüyorum	1
Bütün derslerde başarılı olması gereken, her şeyi bilen ve bilmesi gereken.	3
Seviliyorlar gibi	1
Ukala/geveze/meraklı/asosyal	1
Çok güzel birseymis bir lutufmus gibi algılanıyor	3
Toplumda bir beklenti oluşuyor ve çocuğun her anlamda dört dörtlük olması bekleniyor	2
Okul tarafından bir yük, aile tarafından gurur kaynağı, toplum tarafından şaşırtıcı bir birey, arkadaşları tarafından mutlaka her alanda başarılı olması gereken kişi olarak algılanıyor	1
Onların Süpermen gibi olduklarını sanıyorlar ki özellikle derslerde mükemmel olmaları bekleniyor ama asıl sorun anlaşılammaları	1
Bilenlere göre takdirle karşılanıyorlar ama anlamayanlara göre sorunlu olarak	2
Ne kadar çok şey biliyor diye hayranlık duyulan bir o kadar da kiskanılan çocuklar	3
Algılanamıyor değer bile verilmiyor Bu çocuklar yurtDışında olsa süper bir eğitim alıyorlar ama malesef bizim ülkemizde imkanlar ve olanaklar çok ama çok yetersiz.	1
Herşeyi hemen kabul etmedikleri için problemlili ve uyumsuz görülüyor ayrıca girdiği bir ortamda anlatışacağı bir arkadaş bulama azsa a sosyal ve özgüvensiz olarak algılanıyor	1
Çok zeki deselerde Dışlanıyorlar	1
Yaramaz, her şeye dokunan	2

Tablo 14 (devamı)

Sorunlu, uyum sağlayamayan, zekâsından dolayı ben merkezci ve bilgiçlik taslayan	3
Normaldışına çıktığında toplumsal kabule uygun davranımda bulunmadığında dışlanma ve etiketlenme	1
Yaramaz, uyumsuz, sivri zekâ, saygısız	2
Uyumsuz, çekingen, sıkılgan, itici	1
Yaramaz, hareketli, yerinde duramayan çocuklar olarak değerlendiriliyorlar	1
Böyle çocuklar şımarık, hayır dan anlamayan, fakat hiç tanımadığı bi insanda bile etki bırakabilen, toplum kurallarına uymuyan yaramaz bir çocuk. Bir Einstein mi yani?	1
Atomu parcalamasini bekliyorlar. Ya da uzaylı olduğunu düşünüyorlar. O çocuğun üstün güçleri falan yok bir anlasalar	1
Uyumsuz, çok bilmis	2
Hareketli ve kurallara uymayan	1
Biraz imrenilerek ama yeterince değer verilmiyor	2
Sorunlu	3
Farkedilemiyor, herkes gibi olmaları bekleniyor	3
Hiperaktif ve tüm dersleri çok iyi olan	5
Önyargılılar. Başarıları ile ilgili beklenti ebeveyninkinden daha fazla ve yorucu. Çok daha fazla elestiriye maruz kalıyorlar.	1
Beklenti genelde fazla büyük oluyor	4
Amaaan herkes de çocuğunu üstün sanıyor şeklinde algılanıyor	1
Mükemmel oldukları sanılıyor	7
Hatasız algılanıyorlar	2

Tablo 14 (devamı)

Çok boş işlerle uğraşıyorlarmış gibi algılanabilme riskleri var, Çünkü sordukları, tartıştıkları konu başlıkları büyük akrabalar tarafından boş işler olarak değerlendirilebiliyor! Bazen de üstün potansiyelli olduğu öğrenildiğinde dışarıdan saçma muamelelere maruz kalabiliyorlar. Sanki her an birşeyler icat etmesi gereken mucit olmaları gerekiyor ama hiçbir şey yapamıyorlar... gibi

1

Toplam

95

Sizce Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Toplumda Nasıl Algılanıyor? Sorusu sorulmuştur. Tablo 14’de görüldüğü üzere velilerin %31,5’i her şeyi mükemmel yapabilen; %10,5’i çok hareketli; %15,8’, sorunlu ve uyum sağlayamayan; %8,4’ü asosyal cevaplarını vermiştir.

V18: “Yaramaz enerjik ve beklentinin yüksek olması sürekli yüksek performans göstermeleri bekleniyor yani işin özü çitanın hep yüksek tutulup hata yapamaz gibi algılanması malesef ve en çokta ilk okul döneminde sınıf öğretmenleri tarafından.” V58: “Toplumda bir beklenti oluşuyor ve çocuğun her anlamda dört dörtlük olması bekleniyor.” V:79” Herşeyi hemen kabul etmedikleri için problemlili ve uyumsuz görülüyor ayrıca girdiği bir ortamda anlataşacağı bir arkadaş bulamazsa asosyal ve özgüvensiz olarak algılanıyor.” V31:” Yaramaz, hareketli, yerinde duramayan çocuklar olarak değerlendiriliyorlar.” V56:”Mükemmel oldukları sanılıyor.”

Bölüm 5

Tartışma ve Sonular

5.1 Araştırma Sorunlarının Bulgularının Tartışılması

Duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler incelenmiş, daha önceden bu konuya benzer çalışmaların sonuçlarıyla bulgular karşılaştırılmıştır. Üstün zekâlı ve yetenekli çocuğu olan anne babaların yaşadığı en büyük sorunlardan biri de çocuklarıyla yaşadıkları problemler karşısında nasıl davranmaları gerektiğini onlara gösterebilecek olan kaynakların yetersiz olmasıdır. (Delisle, 1991; Steawart, 1986). (Poyraz ve Dere 2003). (Moon, 2004). Literatür taramasında Türkiye’de duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemleri inceleyen bir çalışma olmadığı görülmüştür. Hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalma maddesine katılanların toplam yüzdesi %69.5’dir. Webb’e (1994) göre üstün yetenekli çocukların kayda değer düzeyde araştırma, sorgulama ve merak etme gibi özelliklerine bağlı olarak ilgi duyduğu alanlarla ilgili sıkıntı verecek kadar çok soru sormaları kendileri için probleme dönüşebilir. Elde edilen bu sonuçlar mevcut çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Velilerin çocuklarıyla, iletişimde onlara adil davranılmadığını düşündüklerinde çatışma yaşadıklarını, çocukların ev içindeki kurallara uyma sürecinde problemler yaşadıkları görülmüştür. Çocukların verilen görevleri tamamlarken çok mükemmel yapmaya çalıştıkları için ya sürekli erteledikleri ya da hiç yapmadıkları, istedikleri kadar güzel yapamazlarsa mutsuz oldukları görülmüştür. Üstün yetenekli çocuklar bir etkinlikteki olası problemleri görebilirler. Olası problemlerden kaçınma risk almadan kaçınma anlamına gelebilir ve başarısızlıkla sonuçlanabilir (Whitmore, 1980).

Çocukların yaşadığı kisisel sorunlarda yüksek derecede duygusal yoğunluk yaşadıkları, çocukların okulda anlaşılamamasından kaynaklı yalnızlık yaşamalarının veliler ile iletişimini olumsuz etkilediğı görülmüştür. Anlaşılamadığında yalnızlık yaşama maddesine katılanların toplam yüzdesi %58.8’dir. Üstün yetenekli çocukların çeşitli ilgi alanları olduğu için birçok akran grubuna gereksinim duyabilirler. İleri düzeyde yetenekleri olduğu için kendilerinden büyük çocuklara yönelebilirler

(Halsted, 1994). Üstün yetenekli çocukları dış kaynaklı olarak yaşadıkları sorunların okul kültürü ve normları, diğerlerinin beklentileri, akran ilişkileri gibi konularda yaşandığı görülmektedir.

Çocukların derslerde sıkıldığını söyleyerek okula gitmek istememesi konusunda sorun yaşadıkları, toplum kurallarını sorgulamaktan kaynaklı sorunlar yaşadıkları bir başka tartışma konusu olmuştur. Çocukların akademik başarısı ile ilgili beklentileri konusunda onlar ile büyük sorunlar yaşadıkları, hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalınca üzüldüklerini, çocukların geleceğiyle ilgili gerçekçi hedeflerine yoğunlaşmakta zorluk çektikleri görülmüştür. Hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalma maddesine katılanların toplam yüzdesi %69.5'dir. Webb'e (1994) göre üstün yetenekli çocukların kayda değer düzeyde araştırma, sorgulama ve merak etme gibi özelliklerine bağlı olarak ilgi duyduğu alanlarla ilgili sıkıntı verecek kadar çok soru sormaları kendileri için probleme dönüşebilir. Elde edilen bu sonuçlar mevcut çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Velilerin yarısının çocukların zihinsel düşünme becerilerinin akranlarına göre daha üst düzeyde olmasından dolayı çocukların akranları tarafından dışlanmasına sebep olduğunu düşündükleri görülmüştür. Bilişsel düşünme becerilerinin akranlarına göre üst düzeyde olmasının dışlanma nedeni olma maddesine katılanların toplam yüzdesi %48.4'dür. Üstün yetenekli çocuklar bilişsel yetenekleri açısından yaşlıları ile karşılaştırıldıklarında olağanüstü olarak tanımlanırlar ve bu durum çocuklar için farklı eğitim deneyimleri gerektirir (Kleine & Webb, 1992).

Çocukların görev tamamlamada aşırı mükemmeliyetçi oldukları, hata yapma kaygısını duydukları görülmüştür. Çocukların kısmen yüksek duygusal yoğunluk yaşadıkları, iletişimde adil davranılmadığını düşündüklerinde ise çatışma yaşadıkları, ev kurallarına uyum sürecinde aşırı problem yaşadıkları, anlaşamadıklarında yalnızlık yaşadıkları, derslerde sıkılınca okula gitmek istememe duygularının yoğun olduğu görülmüştür. Çocukların toplum kurallarını sorgulamalarından kaynaklı sorunlar yaşadıkları, geleceğe dönük gerçekçi hedeflere yoğunlaşmakta zorluk çektikleri görülmüştür. Sosyal ortamlarda içe dönük davranma maddesine katılanların toplam yüzdesi % 71.2'dir. Stuart ve Beste (2008) üstün yetenekli çocukların yapıları gereği sezgisel ve hassas oldukları için başkaları ile iletişim kurmakta çok zorlandıklarını ileri sürerler. Bu nedenle de çoğunlukla hayal

dünyalarına ve düşüncelerine çekilip kapandıkları, girişken olmadıkları için basit şeyler konuşmaktan kaçındıkları ve sonuç olarak doğaları gereği yalnızlıktan hoşlandıkları için bu durumda olduklarını belirtmektedirler. Koçal ve arkadaşlarına (2009) göre, çocukların sağlıklı iletişim kurma becerisine yönelik rehberliğe gereksinim duydukları bunun nedeninin ise, öğrencilerin aile ve okul ortamında anlaşılma güçlüğü yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuçlar mevcut çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

5.2 Sonuçlar

Duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemler onların cinsiyetine göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçlarına göre kadın ve erkeklerin düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. ($t=712$, $p>0.05$,524.)

Çocuklarının okuduğu sınıf düzeyine göre düşüncelerinde farklılık görülmüştür. Çocuğu 3. Sınıfta okuyanlar ile 2. Sınıfta okuyanlar arasındaki ortalamalar arasında -8,15741 fark bulunmuştur. 2. Sınıfların ortalama puanları (50,07) 3. sınıfların ortalama puanı (41,91) olarak görülmektedir. Bu fark 2.sınıflarda çocuğu olanların lehine görülmüştür.

Çocuklarının üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir örgün eğitim alıp almadığına göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik tek yönlü varyans analizi bulgularına göre anlamlı farklılıklar görülmemiştir. ($p>0.05$ Anlamsız). Anne babanın eğitim durumuna göre düşüncelerinde farklılığın hangileri olduğunu gösteren tukey testi bulgularında, çocuğu ilkokul mezunlarıyla ile lise mezunları arasındaki ortalamalar arasında 8,37 ilkokul mezunları lehine, ilkokul mezunlarıyla ile lisans mezunları arasındaki ortalamalar arasında 7,58 ilkokul mezunları lehine, ilkokul mezunlarıyla ile lisansüstü mezunları arasındaki ortalamalar arasında 12,30 ilkokul mezunları lehine, ortaokul mezunlarıyla lisans üstü mezunları arasındaki ortalamalar arasında 9,93939 orta okul mezunları lehine farklargörülmüştür.

Çocukların ailelerinin (anne babanın) birlikte olup olmamasına göre düşüncelerinde farklılık olup olmadığına yönelik t- testi sonuçlarına göre bayan ve

erkeklerin düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. (t-.995, p>0.05,322).

Velilerin “Çocuğum okulda verilen ev ödevlerini yaparken hata yapma kaygisi taşıyor” maddesine “Her Zaman” diyen 19 kişi %20, “Genelde” diyen 26 kişi %27,4, “Bazen” diyen 20 kişi %21,1, “Nadiren “diyene 24 kişi, %25,3, “Hiçbir zaman” diyen 6 kişi %6,3 görülmüştür. Bu sonuç çocukların ödev yaparken hata yapma kaygılarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

“Çocuğumun okulda anlaşılamamasından kaynaklı yalnızlık yaşaması bizimle olan iletişimini de etkiliyor” maddesine “Her Zaman” diyen 20 kişi %21,1, “Genelde” diyen 16 kişi %16,8, “Bazen” diyen 18 kişi %18,9, “Nadiren “diyene 31 kişi, %32,6, “Hiçbir zaman” diyen 10 kişi %10,5 görülmüştür. Yukarıdaki sonuca göre velilerin çocukları ile iletişimde sorunlar yaşadıklarını göstermektedir.

“Çocuğumun derslerde sıkıldığını söyleyerek okula gitmek istememesi konusunda sorun yaşıyoruz” maddesine “Her Zaman” diyen 25 kişi %26,3, “Genelde” diyen 21 kişi %22,1, “Bazen” diyen 17 kişi %17,9, “Nadiren “diyene 9 kişi, %9,5, “Hiçbir zaman” diyen 23 kişi %24,2 görülmüştür. Bu sonuca göre çocuklarda okula karşı olumsuzluk görülmektedir.

“Çocuğumla toplum kurallarını sorgulamaktan kaynaklı sorunlar yaşıyoruz” maddesine “Her Zaman” diyen 17 kişi %17,9, “Genelde” diyen 23 kişi %24,2, “Bazen” diyen 20 kişi %21,1, “Nadiren “diyene 26 kişi, %27,4, “Hiçbir zaman” diyen 9 kişi %9,5 görülmüştür. Bu sonuçla velilerin çocuklarıyla toplum kurallarını sorgulamakta sorun yaşadıklarını göstermektedir.

“Çocuğumun akademik başarısı ile ilgili beklentilerim konusunda onunla sorunlar yaşıyorum” maddesine “Her Zaman” diyen 21 kişi %22,1, “Genelde” diyen 24 kişi %25,3, “Bazen” diyen 30 kişi %31,6, “Nadiren “diyene 12 kişi, %12,6, “Hiçbir zaman” diyen 7 kişi %7,4 görülmüştür. Bu sonuca göre velilerin beklentileri ile çocukların beklentilerinin farklı olduğu görülmüştür.

“Çocuğumun hayatı sorgulamaya yönelik sorduğu sorulara yetersiz kalıyorum” maddesine “Her Zaman” diyen 11 kişi %11,6, “Genelde” diyen 28 kişi %29,5, “Bazen” diyen 27 kişi %28,4, “Nadiren “diyene 23 kişi, %24,2, “Hiçbir zaman” diyen

6 kişi %6,3 görölmüştür. Bu sonuca göre velilerin hayatı sorgulamaya yönelik farklı düşünceleri görölmektedir.

“Çocuğum sosyal ortamlarda içe dönük davranır” maddesine “Her Zaman” diyen 24 kişi %25,3, “Genelde” diyen 17 kişi %17,9, “Bazen” diyen 27 kişi %28,4, “Nadiren” diyen 23 kişi, %24,2, “Hiçbir zaman” diyen 4 kişi %4,2 görölmüştür. Bu sonuca göre veliler çocuklarının içe dönük davrandıklarına inandıkları görölmüştür.

5.3. Öneriler

Araştırma Sonuçlarına İlişkin Öneriler

1. Duyuşsal problemleri olan üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ailelerinin yaşadığı problemlerin ana kaynakları araştırılabilir.
2. Üstün yetenekli çocukların duyuşsal problem alanlarını test eden çalışmalar yapılabilir.
3. Bu araştırmaya dayalı olarak normal ve üstün yetenekli çocukların duyuşsal sorunları karşılaştırılabilir.
4. Bu çalışma daha büyük bir grup ile farklı şehirlerde tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adderholt-Elliott, M. (1989). *Perfectionism: what's so bad about being good?* Minneapolis: Free Spirit.
- Akkaş, E., Hasan S. T. (2015). Üstün Yetenekliler eğitiminde farklılaştırma: Temel kavramlar, modellerin karşılaştırılması ve öneriler. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 2(2), 31-44.
- Anastasi, A. (1980). Abilities and the measurement of achievement. W. B. Schrader (Ed.), *Measuring achievement: Progress over a decade* (s. 1-10). San Francisco: Jossey-Bass.
- Ataman A., Aydoğan Y., Bilgiç N.(Ed.). (2007). Üstün yetenekli çocuklar ve zenginleştirme. *Bilim ve sanat merkezlerinde görevli öğretmenlerin mesleki niteliklerinin artırılması*, (13-60). Ankara: Sentez Matbaacılık.
- Ataman, A. (1998). Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim* (ss. 173-196). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ataman, A. (2004, Mayıs 3-4). Üstün Yeteneklilerin Eğitimi. *Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin eğitimi paneli*. İzmir.
- Ataman, A., Aydoğan, Y., & Bilgiç, N. (2007, Eylül 3-7). Üstün yetenekli çocuklar ve zenginleştirme. *Bilim ve sanat merkezlerinde görevli öğretmenlerin mesleki niteliklerinin artırılması*. Ankara: Sentez Matbaacılık.
- Aysev, A., Ulukol, B., & Ceyhun, G. (2000). Çalışan ve okuyan çocukların"Çocuklar için depresyon ölçeği" ile değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 53(1), 27-30.
- Baltacı, R. (2003). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(1), 1-20.
- Başaran, B. I. (2004). Etkili Öğrenme Ve Çoklu Zekâ Kuramı: Bir İnceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 7-15.
- Bellanca, J. (1997). *Active Learning Handbook For Multiple Intelligence Classrooms*. IRI, USA: Skylight Training and Publishing Inc.
- Berger, S. L. (1990). *Mentor relationships and gifted learner*. Reston, VA: Council for Exceptional Children.
- Bloom, B., & Sosniak, L. A. (1981). Talent development vs. schooling. *Educational Leadership*, 39,86-94.

- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. (1992) *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn & Bacon,
- Buescher, T. M. (1986). A Framework for the Understanding th Social and Emotional Development of The Gifted And Talented Adolescents. *Roeper Review*, 8,10-15.
- Buescher, T. M. (1991). Gifted adolescents. N. Colangelo ve G. A. Davis (Ed,), *Handbook of gifted education* (382-401). Boston: Allyn & Bacon.
- Cahan, S. & Cohen, N. (1989). Age versus schooling effects on intelligence development. *Child Development*, 60(5), 1239- 1249.
- Carter, K. R. (1986). Evaluating the Consequences of Participating in a Gifted Pullout Program. *Journal for the Education of the Gifted*, 9,265-275.
- CCEA (Council of curriculum, examinations and assessment) (2006). *Gifted and talented children in (And out) of the classroom*. Feb 28. Northern Ireland. <http://www.nicurriculum.org.uk>. Erişim: 29.01.2015.
- Clark, B. (1997). *Growing up gifted*. Upper Saddle River, Ner Jersey, Colombus, Ohio: Merrill.
- Clark, G., & Zimmerman, E. (2002). Tending the speacial spark:accelerated and enriched curricula for highly talented art student. *Roeper Review*, 24(3), 160-168.
- Clasen, D. R., & Clasen, R. E. (2003a). "Mentoring: A time-honored option for education of the gifted and talented". In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 218-229). Boston: Allyn & Bacon.
- Clasen, D. R., & Clasen, R. E. (2003b). "Mentoring the gifted and talented". In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 254-267). Boston: Allyn & Bacon.
- Colangelo, N. & Assouline, S. G. (1993). "Families Of Gifted Children: A Research Agenda. *Quest*, 4, 1-4.
- Colangelo, N. & Davids, G. (2003). *Handbook of Gifted Education*, Pearson Education, Inc., Boston.
- Coleman, J. M. & Fults, B. A. (1982). Self- concept and the gifted classroom: the role of social comparisons, *Gifted Child Quarterly*, 26 (3), 116-120.

- Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). *Thousand Oaks, CA: Sage.*
- Cutts, N. E. ve Moseley, N. (2001). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi.* Ersevîm İ. (Çev.) İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri, Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*, (s.316-334). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlilikleri ve Özellikleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 39(186), 72-84.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocuklar (Ed.: İ.H. Diken), *Erken Çocukluk Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Dağlıoğlu, H. E. (2014). Üstün Yetenekli Çocuklar (Ed.: N. Metin ve A.İ. Yükselen), *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 1-Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma*, Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Darga, H. (2010). Brigance K&1 Screen II ile ilköğretim 1.sınıfta saptanan üstün yetenekli çocuklara ve sınıf arkadaşlarına uygulanan zenginleştirme programının çoklu zekâ alanlarındaki performans düzeylerini arttırmaya etkisi. *Doktora tezi.* Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Davaslıgil, Ü. (1990). Üstün Olma Niteliğini Kazanma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 82, 62-67.
- Davaslıgil, Ü. (2000). Üstün Çocuklara Sahip Ailelerin Eğitimi, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu* (ss. 142-148), Ankara.
- Davaslıgil, Ü. ve Zeana, M. Z. (2004). Üstün zekâlıların eğitimi projesi. I. Türkiye Üstün Yetenekli Cilt 6, Sayı 1, Haziran 2010
- Davids, G.A. & Rimm, S.B. (2004). Education of the Gifted and Talented, *Pearson Education Inc.*, Boston.
- De Cenzo, D. A. & Robbins, S. P. (2010). *Human resource management.* (10th Edition), New York: John Wiley & Sons.
- Delisle, J.R. (1985). Counseling Gifted Person: A Lifelong Concern, *Roepers Review*, 8, 5-6.
- Delisle, J.R. (1991). Emotional Needs, Encouragement, And Counseling, *Roepers review*, 13, 17-29.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğrenme Sanatı.* Ankara: Pegem Yayınları.

- Duman, M. (2013). "Üstün zekalı ve yetenekli bireylere yönelik eğitim modelleri ve öğretimsel uygulamaları" (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Emir, S., & Kaplan Sayı, A. (2012). Öğrenme Stilllerinin Duygusal Zeka Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi*.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü Gelişim ve Eğitimleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Eriş, B. (2015). *Her çocuk üstün yeteneklidir*. İstanbul: Alfa Eğitim.
- Evrin, K. (2008). Raven SPM Plus 5.5-6.5 yaş geçerlik, güvenilirlik, ön-norm çalışmalarına göre üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin erken matematik yeteneklerinin karşılaştırılması, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Fonseca, C. (2011). *Emotional intensity in gifted students*. Texas: Prufrock Press.
- Freeman, J. (1993). Parents and families in nurturing giftedness and talent. K. Heller, F.J. Mönks, A.H. Passow (Ed.), *International handbook of research and development of giftedness and talent*. (pp. 669- 683) Oxford, UK: Pergamon Press.
- Gagne, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted Child Quarterly*, 29, 103-112.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, USA: Basic Books.
- Gibb, B. E. (2002). Childhood maltreatment and negative cognitive styles: A quantitative and qualitative review. *Clinical Psychology Review*, 22, 223-246.
- Goodson, I., & Walker, R. (2005). *Putting life into educational research*. In R. R. Sherman & R. B.
- Goleman, D. (1999). *Emotional Intelligence (Why It Can Matter More Than IQ)*. New York: Basic Books.
- Green, J. C., Krayder, H., & Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry. In B. Somekh & C. Lewin (Eds.). *Research methods in the social sciences* (pp. 275-282). London: Sage.
- Gross, M.U. M. (2002). Musings: gifted children and the gift of friendship. *Open Space Communications, Understanding Our Gifted*, 14(3), 27-29.

- Grybek, D. D. (1997). Mentoring the gifted and talented, *Preventing School Failure*, 41(3), 115-118.
- Gürpınar, N. (2006). *Bilişsel değerlendirme sistemi'nin (CAS) 8 yaş grubu için ön norm çalışması ve üstün zekalı öğrencilerin bilişsel değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Heller, K. A. (2000). *International Handbook of Gifted and Talent*. Boston: Elsevier.
- Howard-Hamilton, M. F. (1994). *An assessment of moral development in gifted adolescent*.
- Hökelekli, H., & Gündüz, T. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi. *1.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*, 131-144. İstanbul: M.Ü. & Çocuk Vakfı Yayınları.
- Hymer, B., Whitehad, J., & Huxtable, M. (2009). *Gifted Talents and Education*. Wiley-Blackweel: Philedelphia.
- İşlekeller, A. (2008). *Eleştirel düşünme becerilerini temel alan Türkçe öğretiminin üstün ve normal zihin düzeyindeki öğrencilerin eriştiği, eleştirel düşünme düzeylerine ve tutumlarına etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Jackson, P. S. (1998). Bright Star- Black Sky: A Phenomelological Study of Depression as a Window in to the Gifted Adolescent [Elektronik versiyon]. *Rooper Review*, 20 (3), 215-221.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). "Mixed methods research: A research paradigm whose time has come". *Educational Researcher*, 33(7): 14-26.
- Johnson, W. B. (2007). *On being a mentor: A guide for higher education faculty*. Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kanlı, E. (2008). *Fen ve teknoloji öğretiminde probleme dayalı öğrenmenin üstün ve normal zihin düzeyindeki öğrencilerin eriştiği, yaratıcı düşünme ve motivasyon düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kaplan, A. (2008). *Raven'in matrisler plus testinin 12-13 yaş çocukları üzerinde geçerlik, güvenirlik ve ön norm çalışmalarına göre üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin mantıksal düşünme yeteneklerinin karşılaştırılması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Karadağ, E. (2009). *Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karagöllü, S. (1995). *Anaokulu almış ve almamış ilköğrencilerinin cinsiyet ve sınıflarına göre okul başarı düzeyleri ile öz-saygı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karakuş, F (2010) *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Haziran 2010, ss. 127-144.
- Karakuş, F (2014). *Üstün Yetenekli Çocukları Olan Anne Babaların Çocuklarının Eğitimine Yönelik Algıları*. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2014*, 33(1), 289-304.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd.Sti.
- Kaya, Z. (2012). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Klasen, N. & Clutterbuck, D. (2002). *Implementing mentoring schemes: a practical guide to successful programmes*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Kline, B. A. & Meckstroth, E.A. (1985). Understanding Encouraging the Exceptionally Gifted, *Roepers Review*, 8, 24-30.
- Kleine, P. A., & Webb, J. T. (1992). *Developing potential and investing in knowledge for the 21st century*. Columbus, OH: Ohio Department of Education.
- Koçal, Z.D., Kanar, E. ve Kanar, K. P.(2009). *Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçları: Amasya örneği*, *Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi (25- 27 Mart 2009)*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kontaş, H. (2009). *Bilsem öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köktürk, M. (2006). *Yaşanmış hikâyelerle koçluk-mentorluk*, İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., & Şirin, M. R. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı* (s. 187-200). içinde İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Kurtulmuş, Z. (2010). *Bilim ve sanat merkezine devam eden üstün yetenekli çocukların ailelerine verilen bilgisayar temelli eğitimin aile bireylerinin aile*

ilişkilerini algılamalarına ve çocukların mükemmeliyetçilik düzeylerine etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Leech, N. L., Onwuegbuzie, A. J. (2007). *An Array of Qualitative Data Analysis Tools: A Call For Data Analysis Triangulation.* School Psychology Quarterly, 22, 557-584.

Levent , F. (Ed.) (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları.* İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Lovecky, D. V. (1997). *Identity Development in Gifted Children* [Elektronik versiyon]. Roeper Review, 20 (2), 90-94.

Lovecklys, D. (2004). *Different Mind.* London: Jessica Kingsley Publisher.

Maker, C.J. (1982). *Curriculum development for the gifted.* Austin, TX: Pro-Ed.

M.E.B. Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi. (2001).

Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education.* San Francisco: Jossey-Bass.

Metin, N. (1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar.* Ankara: Özaşama Matbaacılık.

Mısırlı, Ö. (2003). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik Sınav Kaygısı Benlik saygısı Kontrol Odağı Öz yeterlik ve Problem Çözme Becerileri İle İncelenmesi, KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),* Trabzon.

Moon, S. M. (2004). *Social Issues Underachievement and Counseling of Gifted and Talent Students.* California: Corwin Press.

Morelock, M. J., & Morrison, K. (1999). *Differentiating “developmentally appropriate”:* The multidimensional curriculum model for the young gifted children. Roeper Review, 21(3), 195-200.

Mönks, F. J. & Heller, K. A. & Passow, A. H. (2000). “The study of Giftedness: Reflections on where we are and where we are going”, In K. Heller, F. Mönks, R. Subotnik & R. Sternberg (Eds.). *International handbook of giftedness and talent*, 2nd edition (pp 839-863), New York: Elsevier Science.

Nash, D. (2001). Enter the mentor. Parenting for High Potential, 18-21.

- Oral, B. (2012). *Öğrenme Öğretme ve Kuram Yaklaşımları*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (1980). *Görüşme İlke ve Teknikleri*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özkardeş, O. G. (2004). İki Kere Farklı: Üstün Yetenekli Olan Çocuklarda Özel Öğrenme Güçlüğü Sorunları, *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*, M. Ü. & Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 333-347.
- Özyaprak, M., Deringöl, Y. (2013). Üstün Zekâlı Olan Ve Olmayan Çocukların Depresyon Puanlarının Karşılaştırılması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 19 (2013-1)* 143-154.
- Porter, L. (1999). *Gifted Young Children*, Buckingham, Open University Pres.
- Poyraz, K. F. (2003). *Okul Öncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Punch, K. F. (2005). *Introduction to Social Research—Quantitative & Qualitative Approaches*. London: Sage.
- Renzulli, J. S. ve De Wet, C. F. (2010). *Developing Creative Productivity in Young People through the Pursuit of Ideal Acts of Learning*. P1: KAE, (19), 24–72.
- Rodell, W. (1984). Vulnerabilities of Highly Gifted Children”, *Roeper Review*, 6, 127- 130.
- Sak, U. (2011). Üstün Yetenekliler Eğitim Programları Modeli (ÜYEP) ve Sosyal Geçerliği. *Eğitim ve Bilim 2011, Cilt 36, Sayı 161*.
- Sak, U. (2014). *Üstün zekâlılar- özellikleri, tanınmaları, eğitimleri*. Ankara: Vize.
- Saranlı, A. G. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerine Yönelik Geliştirilen Aile Rehberlik Programlarının Etkiliğinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schmitz, C. C., & Galbraith, J. (1991). *Managing the Social and Emotional Needs of the Gifted*. içinde Melbourne, Australia: Hawker Brownlow Education.
- Sencer, Y., Yakut Irmak. (1984). *Toplumbilimlerinde Yöntem*. İstanbul: Say Kitap Pazarlama.

- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Silverman, L. K. (1993). *Counseling Gifted & Talented*. USA: Colorado, Love publishing Company.
- Sönmez, V. (2010). *Program geliştirme el kitabı*. (16. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2012). *Öğretim İlke Ve Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sternberg, R. J. ve Zhang, L. F. (1995). *What do we mean by giftedness? A pentagonal implicit theory*. *Gifted Child Quarterly*, 39(2), 88-94.
- Strauss, A. Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. New Delhi: SAGE Publications.
- Streitz, R. (1922). Gifted children and provisions for them in our schools. *University of Illinois Bulletin*, 20 (13), 2–12.
- Steawart, J.C. (1986). *Counseling Parents of Exceptional Children*. Columbus, OH.: Charles E. Merrill.
- Stuart T. ve Beste A. (2008). *Farklı olduğumu biliyordum: üstün yeteneklileri anlayabilmek*, (Çev. Armağan Gönenli), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şipal, R. F. (2005). Üstün Yetenekli Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimleri ve Karşılaştıkları Problemler. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 94-96.
- Tannenbaum, A. J. (2000). Giftedness: The ultimate instrument for good and evil. K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Sternberg & R. F. Subotnik (Eds.), *International handbook of giftedness and talent* (2. Ed., pp. 447- 465). Oxford: Elsevier.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches* (s. 46). içinde Thousand Oaks: CA:Sage.
- Taşpınar, M. (2012) *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Elhan Yayınları.

- Tavukçuoğlu, C. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Proje Hazırlama, Değerlendirme Kılavuzu*. Ankara: Kara Harp Okulu Basım Evi.
- Tekbaş, D., & Ataman, A. (2004). Kaynaştırma ortamında üstün zekâlı çocuğa uygulanan zenginleştirme programı hakkında örnek olay incelemesi ve programın etkililiğine ilişkin bir araştırma.
- Tomlinson, C. A., Kaplan, S. N., Renzulli, J. S., Purcell, J., Leppien, J., & Burns, D. E. (2002). *The parallel curriculum: A design to develop high potential and challenge high-ability learners*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Torrance, E. P. (1981). Non-test ways of identifying the creatively gifted. In J. C. Gowan, J. Khatena, & E. P. Torrance (Eds.), *Creativity: Its educational implications* (2nd ed., pp. 165-170). Dubuque, IA: Kendall/Hunt.
- Tunalı, S. (2007). *Somut işlemsel dönemdeki üstün ve normal zekalı çocukların somut düşünme yeteneklerinin incelenmesi ve Raven Standart İlerleyen Matrisler Testi'nin 8-9 yaş çocukları üzerinde geçerlik, güvenirlik ön norm çalışması*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği:Görüşme. *Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*(24).
- Ulusoy, H. F., Sakaltaş, E., Güneş H, Dokgöz , M., Akın , Ö., & Köseoğlu, S. (2014). *Özel Yetenekli Çocuklar Aile Kılavuzu*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Webb (Eds.). *Qualitative research in education: Focus and Methods* (pp. 108-121). London: RoutledgeFalmer.
- Webb, J.T. (1993). Nurturing social-emotional development of gifted children. K. Heller, F.J. Mönks, A.H. Passow (Ed.), *International handbook of research and development of giftedness and talent*, (pp. 525- 538 Oxford, UK: Pergamon Press
- Webb, J. T., Meckstroth, E. A. ve Tolan, S. S. (1994). *Guiding the Gifted Child*. Arizona: Gifted Psychology Press.
- Whitmore, J.R. (1980). *Giftedness, Conflict and Underachievement*. Boston: Allyn & Bacon.

Whitmore, J.R. ve Maker, C.J. (1985). *Intellectual giftedness in disabled person*
Rockville. MO: Apsen.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*,
Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

EKLER

A. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Sevgili Veliler

Bu ölçeğin amacı; “**Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Yaşadığı Duyuşsal Problemlerin Ailelere Etkisinin İncelenmesi**” ne yönelik tez çalışması için bilimsel bilgi toplamaktır. Bu ölçekten elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ölçeğin herhangi bir yerine adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde katılanların kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde ise açık uçlu sorular yer almaktadır. Aşağıdaki ölçek sorularını içtenlikle cevaplamanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederim.

Özge GÖKALP

Üstün Zekâlılar Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1 (Kişisel Bilgiler)

1- Cinsiyetiniz

( ) Erkek ( ) Kadın

2- Yaşınız

( ) 25-35 yaş arası ( ) 36-45 yaş arası ( ) 46 ve üzeri yaş

3- Ailevi Durum

( ) Anne-baba birlikte ( ) Anne-baba ayrı

5- Eğitim Durumu

İlkokul Ortaokul Lise Lisans Lisans Üstü

6- Çocuğunuzun Şuan Okuduğı Sınıf

1.Sınıf 2.Sınıf 3.Sınıf 4.Sınıf

7- Çocuğun Üstün Zekâlı ve Yeteneklilere Yönelik Bir Eğitim Alma Durumu

- Üstün zekâlı ve yeteneklilere özel örgün eğitim alıyor.
- BİLSEM' gidiyor.
- Okul dışında üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir eğitim merkezine gidiyor.
- Üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir eğitim almıyor.

BÖLÜM 2 (Açık Uçlu Sorular)

- 1) Çocuğunuzla en çok hangi durumlarda problem yaşıyorsunuz?
- 2) Sizce üstün zekâlı ve yetenekli bir çocuğa sahip olmanın en zor yanı nedir?
- 3) Çocuğunuzla yaşadığınız problemlerde baş edemediğiniz zaman neler yapıyorsunuz?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarıyla problem yaşayan ailelere önerileriniz nelerdir?
- 5) Sizce üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar toplumda nasıl algılanıyor?

B. Anket

Sevgili Veliler

Bu ölçeğin amacı; “Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Yaşadığı Duyuşsal Problemlerin Ailelere Etkisinin İncelenmesi” ne yönelik tez çalışması için bilimsel bilgi toplamaktır. Bu ölçekten elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ölçeğin herhangi bir yerine adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde katılanların kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde sizlerin çocuklarınızla yaşadığınız duyuşsal problemlere yönelik kişisel düşünceleriniz istenmektedir.

Aşağıdaki ölçek sorularını içtenlikle cevaplamanız araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederim.

Özge GÖKALP

Üstün Zekâlılar Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1 (Kişisel Bilgiler)

1- Cinsiyetiniz

( ) Erkek ( ) Kadın

2- Yaşınız

( ) 25-35 yaş arası ( ) 36-45 yaş arası ( ) 46 ve üzeri yaş

3- Ailevi Durum

( ) Anne-baba birlikte ( ) Anne-baba ayrı

4- Eğitim Durumu

( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Lisans Üstü

5- Çocuğunuzun Şuan Okuduğı Sınıf

( ) 1.Sınıf ( ) 2.Sınıf ( ) 3.Sınıf ( ) 4.Sınıf

6- Çocuğın Üstün Zekâlı ve Yeteneklilere Yönelik Bir Eğitim Alma Durumu

- ( ) Üstün zekâlı ve yeteneklilere özel örgün eğitim alıyor.
( ) BİLSEM' gidiyor.
( ) Okul dışında üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir eğitim merkezine gidiyor.
( ) Üstün zekâlı ve yeteneklilere özel bir eğitim almıyor.

BÖLÜM 2

Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Yaşadığı Duyuşsal Problemlerin Ailelere Etkisinin İncelenmesi

(Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyup size uygun olan seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz. İşaretlenmemiş madde bırakmayınız.	Her zaman	Genelde	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1- Çocuğumla iletişimde ona adil davranmadığımı hissettiğimde çatışma yaşıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
2- Çocuğumun ev içindeki kurallara uyma sürecinde problem yaşıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
3- Arkadaşlarıyla iletişimde liderlik çatışmasından doğan olumsuzlukları bize yansıtır.	( )	( )	( )	( )	( )
4- Çocuğuma verdiğim görevleri tamamlarken mükemmeliyetçilikten kaynaklanan problemler yaşıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
5- Çocuğum okulda verilen ev görevlerini yaparken hata yapma kaygısı taşıyor.	( )	( )	( )	( )	( )
6- Çocuğum yaşadığı kişisel sorunlarında yüksek derecede duygusal yoğunluk yaşıyor.	( )	( )	( )	( )	( )
7- Çocuğumun okulda anlaşılmasından kaynaklı yalnızlık yaşaması bizimle olan iletişimini de etkiliyor.	( )	( )	( )	( )	( )
8- Çocuğumun derslerde sıkıldığını söyleyerek okula gitmek istememesi konusunda sorun yaşıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )

9- Çocuğumla toplum kurallarını sorgulamaktan kaynaklı sorunlar yaşıyoruz.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
10- Çocuğumun akademik başarısına olan beklentilerim konusunda onunla sorunlar yaşıyorum.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
11- Çocuğumun hayatı sorgulamaya yönelik sorduğru sorulara yetersiz kalıyorum.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
12- Çocuğum geleceğruyle ilgili gerçekçi hedeflerine yoğunlaşmakta zorluk çekmektedir.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
13- Çocuğum evde ona verdiğim sorumluluk ve görevlere dikkatini toplamakta sorun yaşıyor.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
14- Çocuğumun zihinsel becerilerinde gösterdiğru performansı fiziksel beceri gerektiren etkinliklerde gösterememesi problem yaşamamıza sebep olmaktadır.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )
15- Zihinsel düşünme becerilerinin akranlarına göre daha üst düzeyde olması çocuğumun akranları tarafından alay konusu olmasına sebep olur.	( ) ( ) ( ) ( ) ( )

C. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: Gökalp, Özge
Uyruk: Türk (T.C.)
Doğum Tarihi: 4 Ekim 1990, Ağrı
Medeni Durum: Bekâr
Telefon: +90 506 624 79 00
email: ozgegokalp@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	İstanbul Üniversitesi	2014
Lise	Samsun Milli Piyango Anadolu Lisesi	2008

İŞ DENEYİMİ

- Fide Okulları, Sınıf Öğretmenliği (Eylül 2018- Devam ediyor)
- Sevinç Eğitim Kurumları, Sınıf Öğretmenliği (Eylül 2017- Ağustos 2018)
- Bahçeşehir Okulları, Öğrenci mentörlüğü. (Eylül 2016- Haziran 2017) (Üstün zekâlı ve otizmli olan bir çocuk ile)
- Mozaik Eğitim Kurumları, Üstün Zekâlılar Merkezi'nde üstün zekâlılar öğretmeni. (Kasım 2013- Şubat 2016)

YABANCI DİL

İngilizce (Orta Düzey), Dutch(Başlangıç Düzey)

SERTİFİKALAR

- 26.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi - Çağdaş Drama Derneği- İstanbul Üniversitesi - 03,2016
- Cinsiyet ve söylemsel şiddet 6 saatlik atölye çalışması

- **26.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi** - Çağdaş Drama Derneği- İstanbul Üniversitesi - 03,2016
- Şiddetin ve Toplumsal Cinsiyetin Bedendeki Dilini Meddahın Anlatı Tekniği ile Görmek 6 saatlik atölye çalışması
- **Üstün yeteneklilik eğitiminde etkili öğretim stratejileri** - Hacettepe Üniversitesi - 05,2015
- Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama 1.Aşama Liderlik Sertifikası.
- Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama 2.Aşama Liderlik Sertifikası.
- Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama 3.Aşama Liderlik Sertifikası.
- Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama 4.Aşama Liderlik Sertifikası.
- Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama 5.Aşama Liderlik Sertifikası.
- Çağdaş drama derneği yaratıcı drama liderlik program 20 saatlik gönüllülük çalışması
- Çağdaş drama derneği yaratıcı drama liderlik programı raportörlük
-
- **Anahtar eğitimleri** - Toplum Gönüllüleri - 12,2010
- Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın proje yazma, liderlik, proje sunumu gibi temalar üzerine olan 4 temel anahtar eğitimi sertifikası.

HOBİLER

Drama, Piyano, Gezmek, Fotoğraf Çekmek